

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta životního prostředí

Katedra aplikované ekologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Hospodaření na rodinné farmě

Vedoucí práce: doc. Ing. Jan Skaloš, Ph.D.

Vypracovala: Helena Kabíčková

© 2019 ČZU v Praze

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autorka práce: Helena Kabičková
Studijní program: Krajinářství
Obor: Územní technická a správní služba
Vedoucí práce: doc. Ing. Jan Skaloš, Ph.D.
Garantující pracoviště: Katedra aplikované ekologie
Jazyk práce: Čeština

Název práce: **Hospodaření na rodinné farmě**

Název anglicky: **Farming at the family farm**

Cíle práce: Cílem bakalářské práce je prozkoumat hospodaření na rodinné farmě se zaměřením na zemědělství v České republice.
Dílejší cíle této práce jsou:
1) Identifikace silných a slabých stránek hospodaření a posouzení udržitelnosti hospodaření na vybrané farmě. Na základě SWOT analýzy identifikujeme příležitosti a hrozby rodinné farmy.
2) Popis konvenčního a ekologického zemědělství, včetně zohlednění důvodů, jak a proč vybraná farma přešla na ekologický systém hospodaření.
3) Zmapování hospodaření rodinné farmy z hlediska dotační politiky českého zemědělství, kterou vybraná rodinná farma využívá.
4) Návrhy na optimalizaci hospodaření.

Metodika: Bakalářská práce bude vycházet z hodnocení rodinné farmy (okres Příbram). Při zpracování bakalářské práce budou využita primární a sekundární data. Primární data jsou získána dotazováním hodnocením současného stavu a sekundární data vychází z již publikované literatury, odborných článků, novin a použitých webových stránek.
Výsledkem práce bude návrh optimalizace hospodaření na rodinné farmě.

Doporučený rozsah práce: min. 40 str.

Klíčová slova: zemědělství, farma, skot, dotace, ekologické hospodaření

Doporučené zdroje informací:

1. BOHÁČKOVÁ, I. *Finanční podpora zemědělství a regionálního rozvoje : vybrané aspekty*. Praha: Powerprint, 2011. ISBN 978-80-87415-32-0.
2. ČESKO. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, -- LOUDA, F. *Zásady ekologického chovu skotu*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR v Ústavu zemědělských a potravinářských informací, 2003. ISBN 80-7084-206-7.
3. DLOUHÝ JOSEF A KOL., -- PETR, J. *Ekologické zemědělství*. PRAHA: BRÁZDA, 1992.
4. LAMPKIN, N. *Organic farming*. IPSWICH: FARMING PRESS, 1990. ISBN 0-85236-191-2.
5. O'SULLIVAN, N. -- LIBBIN, J D. *Agriculture. Teacher's book*. Newbury: Express Publishing, 2011. ISBN 978-1-78098-379-0.

6. RAY, D. -- HILL, B. *Economics for agriculture : food, farming and the rural economy*. Basingstoke: Macmillan, 1987. ISBN 0-333-35225-4.
7. RODERICK, S. -- VAARST, M. *Animal health and welfare in organic agriculture*. Wallingford: CABI publishing, 2004. ISBN 0-85199-668-.
8. SCHULZOVÁ, V. -- VYSOKÁ ŠKOLA CHEMICKO-TECHNOLOGICKÁ V PRAZE. ÚSTAV CHEMIE A ANALÝZY POTRAVIN, -- HAJŠLOVÁ, J. *Porovnání produktů ekologického a konvenčního zemědělství : odborná studie VŠCHT*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2006. ISBN 80-7271-181-4.

Předběžný termín obhajoby: 2018/19 LS - FŽP

Elektronicky schváleno: 17. 2. 2019
prof. Ing. Jan Vymazal, CSc.
Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno: 25. 2. 2019
prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.
Děkan

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci na téma "Hospodaření na rodinné farmě" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. Janu Skalošovi, Ph.D. a Ing. Davidu Bečkovi, Ph.D. za odborné vedení, mnoho cenných rad a za čas věnovaný mé bakalářské práci. Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří mi poskytli potřebné informace, za spolupráci a ochotu při psaní bakalářské práce. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za podporu, kterou mi poskytovali po celou dobu studia.

Hospodaření na rodinné farmě

Abstrakt

Tématem této bakalářské práce je hospodaření na rodinné farmě. Cílem práce je prozkoumat hospodaření na rodinné farmě se zaměřením na zemědělství v České republice, která se nachází ve Středočeském kraji v okrese Příbram. Tato práce poukazuje na důležitost zemědělské produkce a podporu zemědělců. Literární rešerše slouží jako nahlédnutí do zkoumané problematiky zaměřené na zemědělství a jeho význam v České republice. Zároveň řeší čerpání a strukturu dotací v tuzemském zemědělství. V práci rozebereme i specifikaci dvou největších zemědělských podpor v ČR, zahájení činnosti mladého zemědělce a podpory méně příznivých oblastí. Charakteristika studijního území navazuje na literární rešerši a popisuje hospodaření rodinné farmy. Následuje současný stav řešené problematiky, přechod na ekologické zemědělství a jeho využití v oblasti dotační politiky. Identifikace silných a slabých stránek hospodaření a posouzení udržitelnosti hospodaření na vybrané farmě. Na základě SWOT analýzy identifikujeme příležitosti a hrozby rodinné farmy. Výsledkem práce bude návrh optimalizace hospodaření na rodinné farmě. Optimalizace bude rozdělena na dvě části, a to na krátkodobý a dlouhodobý časový horizont.

Klíčová slova: zemědělství, farma, skot, dotace, ekologické hospodaření

Farming at the family farm

Abstract

The topic of this bachelor thesis is family farming. The main goal of this work is to look into processes of family farming focusing on a particular family farm located in the Příbram district in Central Bohemia. This work refers to the connection between the importance of agricultural production and financial support of farmers. Literary research serves as an insight into the researched issue focused on agriculture and its importance for the economics of the Czech Republic. At the same time, this thesis deals with drawing and structure of subsidies in the domestic agriculture. The distribution of the two highest agricultural aids provided in the Czech Republic, the start of a young farmer's activity and support for less-favored areas. The literature research is followed by the characteristics of the study area and managing of the chosen family farm. This is followed by the current state of the problem, the transition to organic farming and its use in the area of subsidy policy. Identification of strengths and weaknesses of farming and assessment of sustainability of farming on selected farm. Based on the SWOT analysis we identify the opportunities and threats to the family farm. The result of the thesis is a proposal of optimization of farming on the family farm. Optimization will be divided into two parts, considering the short and the long-term horizon.

Keywords: agriculture, farms, cattle, subsidies, organic farming

OBSAH

Seznam použitých zkratk.....	10
1. ÚVOD	11
2. CÍLE PRÁCE.....	12
3. LITERÁRNÍ REŠERŠE	13
3. 1 Zemědělství v České republice	13
3. 1. 1 Ekologické zemědělství	13
3. 1. 1. 1 Principy ekologického zemědělství v rostlinné produkci	15
3. 1. 1. 2 Principy ekologického zemědělství v živočišné produkci	17
3. 1. 2 Konvenční zemědělství.....	19
3. 1. 2. 1 Rostlinná výroba v konvenčním zemědělství	19
3. 1. 2. 2 Živočišná výroba v konvenčním zemědělství.....	20
3. 2 Význam zemědělství.....	22
3. 2. 1 Legislativa v ekologickém zemědělství	22
3. 2. 2 Legislativa v konvenčním zemědělství	23
3. 3 Dotace	23
3. 3. 1 Struktura dotací	24
3. 3. 2 Čerpání dotací	26
3.4 Specifikace	29
3. 4. 1 LFA	29
3. 4. 2 Podpora mladých zemědělců	31
4. CHARAKTERISTIKA STUDIJNÍHO ÚZEMÍ	33
5. METODIKA	34
5. 1 Výběr území.....	34
5. 2 Použité podklady a zpracování podkladů.....	36
6. SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY	37

6. 1 Popis podniku.....	37
6. 2 Přejchod na ekologické zemědělství	41
6. 3 Využití dotací	42
7. VÝSLEDKY	45
7. 1 SWOT analýza	45
7. 2 Optimalizace hospodaření.....	47
7. 2. 1 Krátkodobý časový horizont – 5 let	47
7. 2. 2 Dlouhodobý časový horizont – více než 10 let.....	48
8. DISKUSE.....	50
9. ZÁVĚR A PŘÍNOS PRÁCE	52
10. PŘEHLED LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	54
Seznam obrázků, tabulek a grafů	58

Seznam použitých zkratk

ANC	Areas with Natural Constraints
ANO	ANO 2011 – české politické hnutí
BTPM	(Krávy) bez tržní produkce mléka
CZK	Česká koruna
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
EZ	Ekologické zemědělství
IČO	Identifikační číslo organizace
JZD	Jednotné Zemědělské Družstvo
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
LFA	Less Favoured Areas
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MZe	Ministerstvo zemědělství
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
Piráti	Česká pirátská strana
PRV	Program rozvoje venkova
PVP	Přechodné vnitrostátní podpory
SAPS	Single Area Payment Scheme
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities , Threats
TOP-UP	Doplňková platba k platbě na plochu
VCS	Voluntary Coupled Support

1. ÚVOD

Světová populace se každým dnem zvětšuje, a právě proto je nutné stabilizovat zemědělskou produkci a také ji zvyšovat udržitelným způsobem. Zemědělská produkce ovlivňuje půdu, půda zprostředkovává účinky zemědělské produkce na kvalitu vody. Půda sama o sobě je schopná zabezpečit potravu, přináší úrodu a dokáže rostlinám, zvířatům i lidem poskytnout vhodné, příznivé podmínky pro růst a vývoj jejich života. Právě proto se jeví trvalé udržitelné zemědělství jako nejlepší možný způsob hospodaření.

Trvale udržitelné hospodaření naplní potřeby společnosti. Termín „udržitelný“ se používá v širokém smyslu, včetně environmentálního, ekonomického a sociálního udržení. Maximální závislost se dělí na samoregulační ekologické nebo biologické procesy a obnovitelné zdroje, zatímco závislost na vnějších zdrojích, ať už chemických nebo organických, je nejvíce omezena (LAMPKIN, PADEL, 1994).

Ekologické zemědělství na rozdíl od konvenčního zemědělství je šetrné k životnímu prostředí. Rozvíjí se ve všech koutech světa. Počet ekologicky hospodařících farem s postupem času roste, s tím se zároveň navyšuje podíl zemědělsky obhospodařované půdy a zároveň se rozšiřuje i trh s bioprodukty z ekologického zemědělství.

Tato práce se věnuje hospodaření na rodinné farmě. Dříve než si přiblížíme charakteristiku rodinné farmy, představím zemědělství v České republice, které dále členíme na ekologické a konvenční zemědělství. Následně nastíním legislativu v těchto typech zemědělství a stručně popíši strukturu a čerpání dotací.

V ČR je velmi rozvinutý systém méně příznivých oblastí, tyto oblasti jsou napříč celou Českou republikou. Zároveň se v nedávné době změnila specifikace méně příznivých oblastí i tomu se tato práce bude věnovat. V návaznosti na čerpání dotací na vybrané rodinné farmě specifikujeme dotační možnosti pro tento typ podniku, například zahájení činnosti mladých zemědělců. Po teoretické části následuje popis rodinné farmy, přechod na ekologický systém hospodaření. Jaké rodinná farma využívá dotace, které tvoří největší příjem rozpočtu rodinné farmy.

Další dílčí část bude tvořit SWOT analýza, pomocí které identifikujeme silné a slabé stránky vybrané rodinné farmy a také příležitosti a hrozby. Následně na kterou naváže proces optimalizace hospodaření.

2. CÍLE PRÁCE

Obecným cílem bakalářské práce je prozkoumat hospodaření na rodinné farmě se zaměřením na zemědělství v České republice.

Obecný cíl je rozdělen do čtyř dílčích cílů:

1. Identifikovat silné a slabé stránky hospodaření a posouzení udržitelnosti hospodaření na vybrané farmě, na základě SWOT analýzy identifikovat příležitosti a hrozby rodinné farmy;
2. Popsat konvenční a ekologické zemědělstvím včetně, jak a proč vybraná farma přešla na ekologický systém hospodaření;
3. Zmapovat hospodaření rodinné farmy z hlediska dotační politiky českého zemědělství, kterou rodinná farma využívá
4. Navrhnout optimalizaci hospodaření.

Teoretická část bude v práci rozebrána ve třetí kapitole. Třetí kapitola se nejprve bude věnovat obecnému zemědělství v České republice, jeho vývoji a dopadům pro současnou situaci v zemědělství. Zároveň porovnáme ekologické a konvenční zemědělství. Následně si nastíníme současný stav zemědělství v České republice.

3. LITERÁRNÍ REŠERŠE

3. 1 Zemědělství v České republice

Zemědělci jsou příznivě hodnoceni veřejností, jejich činnosti v zemědělství přispívají k celkovému blahu země (HILL, RAY, 1978).

Spoléháme se na zvířata, už řadu let, pro kvantum produktů. Některé jsou více zřejmé než jiné. Mléko zvířat a maso poskytují bílkoviny. Vyrábíme nábytek a oděvy s kůží a vlnou. Dáváme tuk nebo lůj do mýdel a svíček. Kromě toho existuje rozsáhlý seznam vedlejších produktů živočišného původu, které používáme každý den. Ale my to ne vždy víme (LIBBIN, O'SULLIVAN, 2011).

3. 1. 1 Ekologické zemědělství

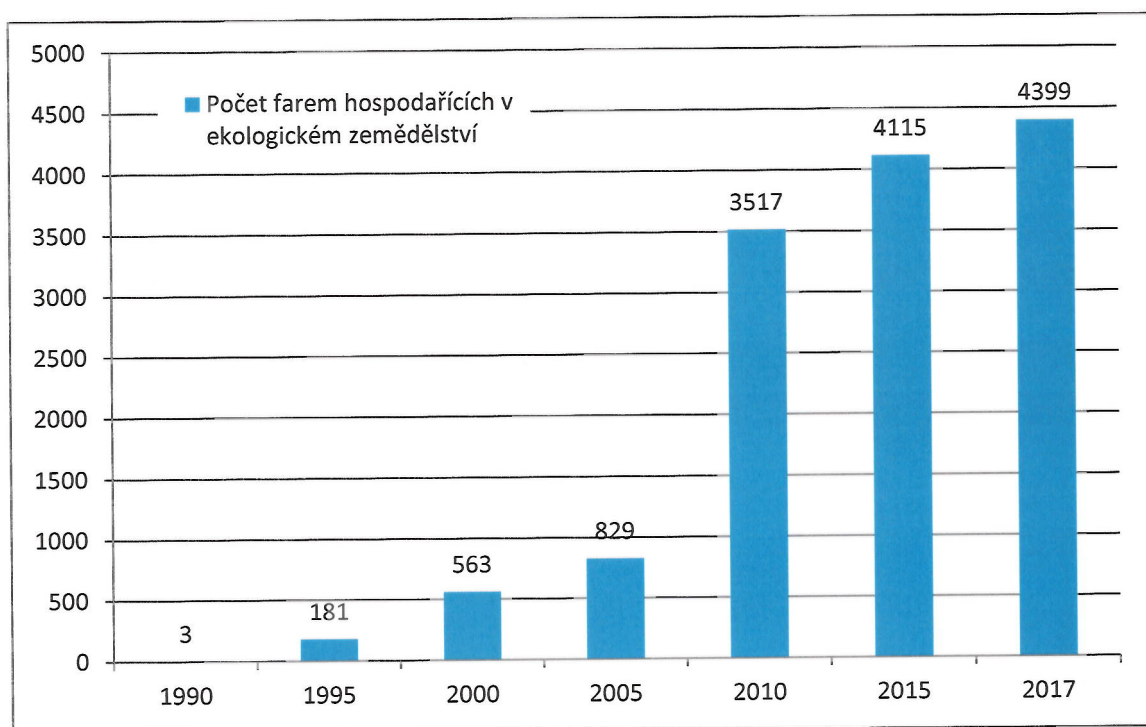
V České republice je začátek ekologického zemědělství datován od roku 1990-1991. Rozvíjeno je už několik let a v roce 1994 se stalo součástí zemědělské politiky Evropské unie.

Ekologické zemědělství (EZ) je posunem k udržitelnému zemědělství, který můžeme definovat jako hospodaření s kladným vztahem k hospodářským zvířatům, rostlinám ale tak i půdě. Pokrokový způsob zemědělského hospodaření je právě EZ, které zastává osvědčené zkušenosti našich předků s ohledem na přirozeně se tvořících závislostech, souvislostech a koloběžích. Takovým způsobem lze dosáhnout, když vyprodukujeme kvalitní a hodnotné potraviny, jejichž produkce je realizována bez použití umělých hnojiv, chemických přípravků, postřiků a jiných látek (MZe ČR, ©2002) a to platí i pro krmiva zvířat chovaná v ekologickém zemědělství (LAMPKIN, 1990).

Cílem ekologického hospodaření je trvale udržitelný hospodářský systém, tedy vyprodukovat dostatek kvalitních potravin s ohledem na životní, environmentální a sociální faktory. Ekologické hospodaření respektuje přírodní systémy a cykly, zvyšuje zdraví půdy, vody, rostlin a zvířat. Změna životního prostředí může způsobit onemocnění či úmrtí živého tvora, a právě proto by měla být

vyrovnanost mezi zvířaty a lidmi (VAARST a kol., 2004). EZ přispívá k vysoké úrovni biologické diverzity a šetrně využívá energii i přírodní zdroje. Zaměřuje se na vysokou výrobu kvalitních potravin, výrobu rozsáhlého spektra produktů a potravin, které splňují požadavky výrobních postupů pro ekologické hospodaření.

V grafu 1 je znázorněn vývoj farem hospodařících v ekologickém zemědělství, od roku 1990 až 2017. V roce 1990 hospodařili pouze tři farmy ekologickým způsobem. V roce 1995 bylo 181 farem, o pět let později 563 farem, postupem času se navyšoval počet farem, které hospodařily ekologicky. Později v letech 2010 bylo 3 517 farem. V roce 2017 se zaregistrovalo celkem 4 399 farem v ekologickém zemědělství (MZe ČR, ©2018 d).

Graf 1 Počet farem hospodařících v ekologickém zemědělství od roku 1990 - 2017 (MZe ČR, ©2018 d) upravil autor, 2018.

Cíle ekologického zemědělství:

- zachovat a vylepšit úrodnost půdy v dlouhodobějším horizontu, zachovat hlavně její funkci ekologickou, tzn. snažit se zvyšovat efektivně obsah organických hmot a ostatního humusu v půdě, vylepšovat její vlastnosti fyzikální a podporovat půdní organismy a jejich společenstva (např. žížaly, mravence atd.)

- využívat místní zdroje a minimalizovat ztráty a pokud možno co nejvíce pracovat v uzavřeném systému
  - produkovat potraviny ale i hnojiva o vysoké výživové hodnotě, kdy kvalita není spatřována jen v přítomnosti nutričně hodnotných látek, ale v absolutní absenci jakýchkoliv cizorodých látek
  - nepoužívat neobnovitelné zdroje energie (minerální hnojiva průmyslově vyráběná, pesticidy a herbicidy)
  - chovat zvířata v souladu s jejich přirozenými potřebami pohybu venku, zdravého růstu a přirozené reprodukci
  - udržet osídlení venkovských oblastí a tradičního rázu kulturní zemědělské krajiny
- umožňovat zemědělcům sociální a ekonomický rozvoj (MZe ČR, ©2002).

Podle Boháčové z roku 2011 je úspěšné takové hospodaření ekologických farem, které můžeme rozdělit na neekonomické a ekonomické činitele. Neekonomické činitele členíme na: klimatické podmínky, možnosti prodeje, lidské práce, půdy, vztah k půdě, technologické postupy při pěstování a vztahu k životnímu prostředí. Ekonomické činitele tvoří příjmy a výdaje podniku (BOHÁČOVÁ, 2011).

3. 1. 1. 1 Principy ekologického zemědělství v rostlinné produkci

Osevní postupy

Základní předpoklad pro rostlinnou výrobu v ekologickém zemědělství je biologicky aktivní zdravá půda, která je pravidelně osévána. Stěžejní a zároveň i preventivní opatření je časté zařazování meziplodin. Dochází k obohacování půdy o důležité živiny, tím, že jsou na pozemcích střídány různě kořenící plodiny (mělce či hluboko kořenící), rostliny konkurenčně odolné vůči plevelu, se specifickými nároky na živiny atd. Stálý zelený pokryv, který zabraňuje množení plevelů, zvyšuje biodiverzitu systému a předchází erozi půdy. Plodiny se volí dle odrůdy, stanovištních požadavků, druhu a struktury půdy atd. (ŠARAPATKA, URBAN a kol., 2006).

Regulace a prevence růstu plevelů

V ekologickém zemědělství je plevel chápán jako rostliny, jejíž regulací nemusí docházet ke ztrátám, naopak je zastáván názor, že plevely svou přítomností zvyšují biodiverzitu celých porostů a mimo to jsou zdrojem potravy pro hmyz. Sečením plevelů je možno získat kvalitní materiál pro kompost. Regulace plevelů je prováděna buď přímou metodou, anebo metodou nepřímou. Přímá metoda jsou všechny mechanizační práce – sečení, okopávání, pletí, vláčení, ale i pastva zvířat (NEUERBURG, PADEL, 1994).

Metoda nepřímá jsou aplikace kvalitních osiv, osévání meziplodin a promyšlené osevní postupy.

Rostliny a jejich ochrana

Ochrana rostlin je prováděna třemi metodami

Biologická ochrana rostlin je založena na využití těch organismů, které jsou užitečné při omezení škodlivých rostlinných organismů. Výhodou této metody je její skoro žádná toxicita vůči lidem a skoro žádné zatížení životního prostředí. Další metodami jsou tzv. biotechnické metody, to jsou instalace různých druhů lapačů, aplikace repelentních přípravků. V neposlední řadě jsou používány metody fyzikální, mezi ně se řadí odstraňování škůdců, pálení poškozených a napadených rostlin a propařování zeminy (DLOUHÝ, URBAN, 2011).

Hnojení a výživa rostlin

V rámci principů ekologického zemědělství jsou zemědělci používána hnojiva statková (sláma, kejda, kravský a koňský hnůj, močůvka, slepičince apod.), zelené hnojení a hnojení kompostem. Tyto hnojiva produkují sami zemědělci na svých statcích. Mohou je získávat také z konvenčních chovů, nicméně tyto musí pro užití v ekologickém zemědělském podniku kompostovat či fermentovat.

Mimo tyto uvedené hnojiva je v ekologickém zemědělství povoleno používat organické zdroje rostlinných živin (DLOUHÝ, URBAN, 2011).

3. 1. 1. 2 Principy ekologického zemědělství v živočišné produkci

Zvířata a jejich chov

Při chovu zvířat v ekologickém zemědělství je nutno respektovat jejich přirozené a vrozené potřeby a jejich přirozené chování. Na ekofarmách jsou zvířata chována ve volném ustájení, což je výrazným prvkem prevence proti jejich stresu. Je základním pravidlem, že ekologický farmář chová jen takový počet zvířat, který je schopen svou vlastní produkcí krmiv uživit. Přísně zakázáno je používání jakýchkoliv hormonů, genová manipulaci a přenos embryí (MZe ČR, ©2018a).

„Zvolené technologie chovu krav bez tržní produkce mléka vychází ze skutečnosti, že vlastní chov základního stáda realizuje přibližně půl roku na pastvě a druhou polovinu roku ve stáji“ (LOUDA a kol., 2003).

Zvířata a jejich zdraví

Stěžejní princip péče o zdraví zvířat v rámci ekofarmy je prevence. Pro zachování a podporu jejich zdravotního stavu je nejdůležitější jejich umístění v jejich přirozeném prostředí v odpovídajícím počtu, dále jejich krmení kvalitními krmivy bez cizorodých přísad a v neposlední řadě je důležitá samotná volba chovaného plemene. V případě onemocnění zvířat, je upřednostňována bylinná a homeopatická léčba. Pokud ovšem tato není úspěšná, pak lze aplikovat léky doporučené veterinárním lékařem. Důležité při onemocnění zvířat je dodržení doporučené doby karantény a ochranné lhůty v živočišné produkci (DLOUHÝ, URBAN, 2011).

Krmení zvířat

V ekologickém zemědělství platí zásada, že ekologicky hospodařící zemědělec má chovat jen takový počet zvířat, které je vlastní produkcí krmiv schopen uživit, respektive produkuje krmiva pro svá zvířata na své farmě. Je povolen nákup konvenčního krmiva, nicméně jeho množství v krmných dávkách je výrazně omezeno. Narozená mláďata na ekofarmách zůstávají se svojí matkou a jejich krmení je pouze mateřským mlékem, příkrmování mláďat není žádoucí (DLOUHÝ, URBAN, 2011).

Způsob ustájení zvířat a výběhy pro zvířata

V ekologickém zemědělství je kladen důraz na životní pohodu zvířat, což znamená, že je zvířatům zajištěn dostatek pohybu a prostoru, jak pro jejich volný pohyb, tak pro jejich ležení. Ustájení a technika chovu musí u jednotlivých druhů zvířat odpovídat jejich fyziologickým ale i etologickým potřebám. Je úplně zakázáno vazné ustájení, klecový chov (URBAN, 2007).

Produkce biopotravin

Ekologické zemědělství, mimo to, že je bezesporným přínosem pro kulturní zemědělskou krajinu, je také producentem potravin, pro které se zažil termín biopotraviny. Biopotraviny jsou buď přímým anebo zpracovaným produktem ekologického zemědělství.

Pro produkci biopotravin je zavedeno několik pravidel – jsou zpracovávány bez použití cizorodých přídavných látek (dochucovadla, konzervační látky, aromatické látky, umělá barviva apod.).

V ekologickém zemědělství je zakázáno používat, jak při pěstování potravin, tak při pěstování krmiv pesticidy, geneticky modifikované organismy a umělá hnojiva. Biopotraviny se ve srovnání s ostatními produkty typické zemědělské výroby vyznačují vyšší výživovou hodnotou. Produkce biopotravin je náročnější na zpracování, jejich zpracování vyžaduje větší podíl ruční práce a toto se samozřejmě promítá do jejich vyšší ceny i přesto obliba biopotravin je na vzestupu (MZe ČR, ©2018a).

Celková výměra ekologickým způsobem obhospodařovaných ploch k 31. 12. 2017 činila téměř 520 tis. ha, což představuje podíl 12,37 % z výměry zemědělské půdy v České republice. Na konci roku 2017 hospodaří ekologickým způsobem 4400 ekofarem (téměř 11 % všech zemědělských podniků na území České republiky.).

Za předchozích 12 let stoupá počet farem téměř pěti násobně, v roce 2005 hospodařilo 829 ekofarem (MZe ČR, ©2018a).

3. 1. 2 Konvenční zemědělství

Konvenční zemědělství, nebo jinými slovy intenzivní zemědělství. Toto zemědělství bylo do zemědělské produkce zavedeno cca ve 2. polovině 20. století. V mnoho zemích a nejen v ČR se potýká s řadou problémů. Naproti tomu zvyšuje vstupy do výrobních procesů (HAJŠLOVÁ, SCHULZOVÁ, 2006). Konvenční zemědělství je takové zemědělství, při kterém se používají umělá hnojiva, genetická modifikace a další vymoženosti vědy. Za účelem maximalizace ekonomického zisku aplikují vyšší energetické i materiálové vstupy a je charakterizováno vyšší intenzitou hospodaření (PETR a kol., 1992).

3. 1. 2. 1 Rostlinná výroba v konvenčním zemědělství

Jedním z důvodů zavedení jsou stále se zvyšující produkční požadavky na zemědělskou půdu (ze které získáváme potraviny, vlákna, palivo) a strmě narůstající počet obyvatel planety. Tradiční metody používané při rostlinné a živočišné výrobě již přestávají stačit uspokojit poptávku po potravinách, a tak se do zemědělské produkce dostávají technologie a procesy, které umožňují zvyšovat zemědělskou produkci na úkor přírody. Zemědělci neberou ohled na mimoprodukční funkci jejich hospodaření a jejich soustředění je směřováno pouze k maximální produkci jejich produktů (GABRIEL a kol., 2013).

Rostlinná výroba konvenčně hospodařících zemědělců se vyznačuje především monokulturami výsadbami na velkých plochách, což v důsledku minimalizuje náklady, ale přináší nová nebezpečí ze strany rozmanitých škůdců, pro jejich likvidaci jsou často a intenzivně využívány biocidy (insekticidy, fungicidy a pesticidy ...), které ale způsobují zhoršení biodiverzity v krajině. Používání biocidů přetváří celé biotopy a ty pak ztrácejí schopnost zajišťovat potravu pro mnoho volně žijících živočišných druhů. Konvenčním způsobem hospodaření je způsobeno i rychlé a intenzivní vyčerpání půdy a toto si následně vyžaduje aplikaci velkých dávek průmyslových hnojiv (GABRIEL a kol., 2013).

Dalším způsobem, jak zvyšovat výnosy je pěstování geneticky modifikovaných organismů. Jejich pěstování zajišťuje zemědělcům vysoký výnos a minimální výskyt škůdců a jiným škodlivým faktorům, nicméně zaznívají hlasy, že

jejich pěstování může přinášet následky, které lze jen těžko odhadnout (MZe ČR, ©2018a).

Konvenční zemědělství klade maximální důraz na co největší zisky – výnosy. Člověk bohužel přistupuje k přírodě jako k surovině a ztrácí veškerou morální odpovědnost za následky svého konání.

3. 1. 2. 2 Živočišná výroba v konvenčním zemědělství

Živočišná výroba v konvenčním zemědělství je založena na zvětšování chovů zvířat a omezování jejich životního prostoru. Hospodářská zvířata jsou chována v uzavřených prostorech bez ohledu na jejich skutečné potřeby, nemají možnost výběhu. Pro preventivní udržení jejich zdraví jsou zvířatům podávány léky a jiné chemické látky. Stejným způsobem je urychlován jejich růst. V případě onemocnění zvířete jsou i v tomto případě zvířeti aplikovány většinou poměrně silné léky. Bohužel i v tomto případě je na zvířata nahlíženo jako na zdroje zisku (MZe, ©2017a).

Je na místě konstatovat, že právě konvenčně hospodařící zemědělci se podílejí významnou měrou na znečišťování životního prostředí, především tedy půdy, stejně tak jejich činnost způsobuje erozi půdy a v neposlední řadě produkují větší množství odpadů (MZe ČR, ©2018a).

Produkce potravin

Napříč celou společností panuje většinový názor, že potraviny obsahují všechny možné látky, které jsou používány zemědělci pro intenzifikaci jejich produkce. Opak bývá pravdou, i když samozřejmě lze nalézt i výjimky.

Pro kontrolu potravin v České republice bylo zřízeno několik institucí a vydáno několik opatření ať už legislativního, doporučujícího či preventivního charakteru.

Ministerstvo zemědělství se na monitoringu potravin podílí v rámci několika svých odborů a stěžejních programů a cílů.

Jsou to např.

Bezpečnost potravin

„Bezpečnost potravin je základním principem evropské potravinové politiky, který zaručuje ochranu zdraví spotřebitelů.

Bezpečnost potravin zahrnuje hygienu výroby potravin, kontrolní mechanismy, monitoring potravních řetězců a bezpečnost krmiv“ (MZe ČR, ©2009-2019a).

Dozorové orgány

„Dozorové orgány nad potravinami a krmivy.

Úřední kontroly v celém potravinovém řetězci od prvovýroby až po prodej spotřebiteli provádějí příslušné orgány státního dozoru (dozorové orgány), v působnosti Ministerstva zemědělství (Státní veterinární správa, Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský a Ústav pro kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv) a Ministerstva zdravotnictví (orgány ochrany veřejného zdraví)“ (MZe ČR, ©2009-2019a).

Monitoring cizorodých látek

„Program "Monitoring cizorodých látek" zahrnuje sledování cizorodých látek v celém potravním řetězci, nejen v potravinách, ale i v surovinách. Každoroční sledování přináší ucelený pohled na zatížení agrárního a potravinářského sektoru jednotlivými kontaminanty. Monitorování je pro ČR závazné a vychází z každoročních doporučení Evropské komise k získání srovnatelných dat v daných oblastech, která slouží buď k tvorbě limitů u látek, u nichž limity stanoveny zatím nejsou, nebo k mapování výskytu určitých látek na území EU“ (MZe ČR, ©2017b).

3. 2 Význam zemědělství

Zemědělství je činnost, jejímž smyslem a cílem je produkce potravin a krmiv a průmyslových surovin. Zemědělská činnost spočívá v cíleném pěstování rostlin a chovu domestikovaných hospodářských zvířat (ANONYM, 2012). Ochránci přírody nechtějí podporovat zemědělství, protože mimo jiné přispívá k sekvestraci uhlíku, což je faktor klimatických změn (CERNANSKY, 2018).

Zemědělská činnost je kvalifikované obdělávání půdy za jednoznačným účelem získání úrody v odvětví rostlinné výroby. Stejně tak spadá do zemědělské činnosti chov domestikovaných hospodářských zvířat – výroba živočišná. Popřípadě můžeme do zemědělství zahrnout i přidruženou výrobu (ANONYM, 2011).

Zemědělství zabezpečuje potraviny pro obyvatelstvo a požadovaných zemědělských surovin pro průmyslovou výrobu. Mimo to ale plní i další mimoprodukční funkce jako jsou péče o životní prostředí a krajinu, sociálně – kulturní funkce – osídlení venkova. V neposlední řadě plní v turisticky zajímavých regionech i funkci rekreační (ANONYM, 2011).

Zemědělský podnik mimo jiné určuje i plocha, na které zemědělec hospodaří, orná půda, na které se střídají různé druhy plodin (3 mil. ha v ČR) trvalé travní porosty – pastviny a louky (1,5 mil. ha) vinice, chmelnice, sady apod. (cca 35 tis. ha), (ANONYM, 2012).

3. 2. 1 Legislativa v ekologickém zemědělství

Základní právní předpisy, které upravují ekologické zemědělství, jsou:

- Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství
- Nařízení vlády č. 242/2004 Sb.
- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství
- nařízení Rady (ES) 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91
- Nařízení Komise (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k

nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů

- Nařízení Komise (ES) č. 1235/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí

Tyto jsou doplňovány v podstatě stále prováděcími nařízeními evropské komise (MZe ČR, ©2012).

3. 2. 2 Legislativa v konvenčním zemědělství

Legislativní normou upravující činnosti v rámci zemědělství, a to nejen konvenčního je zákon č. 252/1997 Sb. Zákon o zemědělství ze dne 24. září 1997, ve znění pozdějších předpisů.

Tento zákon je doplňován v podstatě každoročně o různá nařízení vlády, která přinášejí další opatření, podmínky apod. Vzhledem k jejich obsáhlosti je nebudu v práci zmiňovat (MZe ČR, ©2018b).

3. 3 Dotace

„Pojmem dotace se v ekonomii rozumí „peněžitý dar nebo daru podobná peněžitá úhrada ze strany veřejného sektoru nějakému subjektu“ v zájmu podpory jeho činnosti, případně pro snížení ceny určitého statku, jehož poskytování je ve „veřejném zájmu“. Dotace představuje přímou, podmíněnou a nevratnou peněžní podporu, přičemž klíčovou roli hrají zejména tzv. dotační podmínky, které konkretizují jednak možný okruh příjemců, a jednak podporované účely“ (TAUER a kol, 2009).

Dotace se obvykle chápe zjednodušeně jako opak daně, přestože někdy může být udělena v podobě snížených daní. Tyto verze dotací se obecně označují jako daňové úlevy. Dotací se také rozumí bezúplatné plnění poskytnuté účetní jednotce na předem stanovený účel ze zahraničních zdrojů, resp. prostředků Evropského spol.

nebo z rozpočtů cizích států. Dotací jsou také granty poskytované podle zvláštních předpisů. Ovšem dotace je také bezúplatné nabytí preferenčních limitů a různých povolenek na emise“ *prvním držitelem nebo provozovatelem, které se účtuje a vykazuje jako poskytnutí dotace ve výši ocenění reprodukční pořizovací cenou*“ (VALDER, 2008).

Dotace může být jak neúčelová, kdy není stanoven účel, pro který byla poskytnuta, ale stejně tak je dotace účelová, takzvaně, že poskytovatel její poskytnutí váže ke konkrétnímu účelu. Často bývá poskytnutí dotace podmíněno finanční spoluúčastí příjemce dotace (VALDER, 2008).

Správa dotací spadá do kompetence územních finančních orgánů, přičemž správou dotací se rozumí pouze provádění kontroly využití tzv. účelových dotací, návratných finančních výpomocí nebo půjček a v neposlední řadě příspěvků z veřejného rozpočtu a státních fondů vlády České republiky. Stejně tak je prováděna správa odvodů za porušování rozpočtové kázně (VALDER, 2008).

Dotace pro zemědělce legislativně upravuje zákon Parlamentu České republiky ze dne 24. září 1997 č. 252/1997 Sb. o zemědělství.

Nicméně zde je nutno zmínit, že zemědělství je odvětvím, které by bez podpurných programů dotací jen stěží dosahovalo zisku. Možnosti čerpání dotací pro zemědělce je mnoho, nicméně ne vždy je jejich získání jednoduché. Hodnotící kritéria, jakožto i podmínky poskytování dotací a schvalovací proces jsou většinou administrativně náročné (KOUŘILOVÁ a kol., 2009).

3. 3. 1 Struktura dotací

Dotační zdroje jsou v České republice rozděleny na dvě skupiny, dle zdrojů prostředků. Evropské dotační programy, které jsou ale zčásti kofinancovány z veřejného rozpočtu České republiky a tyto doplňují národní dotační programy, které jsou plně hrazeny z rozpočtu České republiky. Administrativa evropských dotačních programů a národních doplňkových plateb stejně jako výplata finančních prostředků spadá pod Státní zemědělský intervenční fond (MZe ČR, ©2009-2019b).

Základní dotační nástroje v České republice jsou:

Přímé platby

Od roku 2015 je užíván vícesložkový model přímých plateb. Jedná se o jednotnou platbu na plochu – SAPS, platbu za ozelenění, příplatek pro mladé zemědělce, podporu pro citlivé komodity – VCS, kam patří: chmel, škrobové brambory, zelenina, ovoce, konzumní brambory, cukrová řepa, bílkovinné plodiny, dojnice, masná telata, kozy a ovce.

Dále sem patří vnitrostátní podpory – PVP, které jsou určeny k dorovnání jednotné platby na plochu (MZe ČR, ©2009-2019b).

Program rozvoje venkova ČR na období 2014 až 2020

Program rozvoje venkova je částečně kofinancován z veřejného rozpočtu České republiky, jeho hlavním zdrojem jsou finanční prostředky z EU. Jeho podpora je buď investiční, nebo plošná (SZIF, ©2013a). V případě investiční podpory jsou každoročně vyhlašovány výzvy na příjem projektů:

Operační program Rybářství na období 2007 až 2013

Operační program Rybářství je částečně kofinancován z veřejného rozpočtu České republiky, jeho hlavním zdrojem jsou finanční prostředky z EU. Jeho podpora je hlavně investiční. Každoročně jsou vyhlašovány výzvy na příjem projektů (SZIF, ©2013b).

Národní dotace

„Po vstupu do EU lze národní dotace hrazené čistě ze státního rozpočtu ČR administrované Ministerstvem zemědělství ČR rozdělit do třech základních směrů – „podpory různého charakteru vyhlašované formou Zásad, které každoročně schvaluje ministr zemědělství, podpory směřující do lesního hospodářství a podpory směřující do vodního hospodářství“ (MZe ČR, ©2009-2019b).

Podpůrný garanční a lesnický fond

Hlavní činnost tohoto fondu je poskytovat podporu, a to ve formě dotací, garancí a úroků či jejich jistiny úvěrů na ekonomicky návratné podnikatelské projekty a záměry v rámci programu Zemědělec a programu Půda.

Veřejný rozpočet ČR je zdrojem finančních prostředků. Finanční podpora se poskytuje pouze na investiční projekty, které nemůžou být považovány za přijatelné výdaje pro čerpání dotace z Programu rozvoje venkova.

S evropskými dotačními nástroji jsou spojeny kontroly podmíněnosti Cross compliance¹ (MZe, ©2009-2019b).

3. 3. 2 Čerpání dotací

Každý uchazeč, který chce žádat o finanční podporu z fondů EU, musí nejprve zjistit zde je oprávněným žadatelem prostředků z daného operačního programu. Každý operační program má vymezený okruh oprávněných žadatelů pro jednotlivé oblasti podpory.

Žadatelé jsou většinou ale stanoveni velmi všeobecně

„jako jsou např. kraje, obce, malé a střední podniky, fyzické osoby, neziskové organizace, vysoké školy atp. Základem pro identifikace žadatele je jeho IČO“ (TAUER a kol., 2009).

Konkrétní podmínky pro oprávněného žadatele jsou stanoveny v jednotlivých výzvách k podávání projektů. Pokud je žadatel – subjektu jeho žádost o finanční podporu schválena, stává se z něj příjemce podpory.

Každý projekt, který aspiruje na podporu z fondů EU, musí být vypracován dle pravidel, která stanovuje Evropská komise, současně, ale musí zohlednit také metodické pokyny řídicích orgánů.

Zde je doporučeno jasně si stanovit projektový záměr, i když tento nemusí vždy jasně stanovit tu správnou příslušnost k danému operačnímu programu. Proto je dalším krokem zpracování projektové žádosti (TAUER a kol., 2009).

---

¹ „Od 1. 1. 2009 je v České republice vyplácení přímých podpor a dalších vybraných dotací "podmíněno" plněním standardů udržování půdy v dobrém zemědělském a environmentálním stavu, dodržováním povinných požadavků na hospodaření řazených do třech oblastí Životní prostředí, změna klimatu, dobrý zemědělský a environmentální stav půdy; Veřejné zdraví, zdraví zvířat a zdraví rostlin a Dobré životní podmínky zvířat. Do roku 2014 sem patřily i minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin v rámci agroenvironmentálních opatření. V případě, že žadatel o dotace tyto podmínky nedodrží, může mu být snížena nebo, v nejkrajnějším případě, neposkytnuta výplata vybraných využívaných dotací. Plnění standardů a požadavků je ověřováno kontrolou plnění tzv. kontrolovaných požadavků. Jejich formu a metodu kontroly si každá země EU stanovuje sama, dle národních specifik.“ (zdroj: dostupné z <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/kontroly-podminenosti-cross-compliance/>).

Projektová žádost bývá stěžejní dokument, na základě, kterého je vlastně rozhodováno, zda žádající subjekt získá či nezíská finanční podporu. Proces podání projektové žádosti má své náležitosti, kdy tato musí být předložena na příslušném místě uvedeném ve výzvě a zároveň i elektronickou cestou. K tomuto účelu slouží Ministerstvem pro místní rozvoj vyvinutá aplikace BENEFIT, která primárně sjednocuje formy žádostí. Podobnou aplikací je ACCOUNT, která je určena pouze pro žádosti z programu Podnikání a inovace a BENE-FILL, která je určena pouze pro žádosti z programu Životní prostředí (PŘICHYSTAL, 2008).

Projektová dokumentace musí obsahovat požadované přílohy např.: studie proveditelnosti, logický rámec, různé analýzy, rozpočty apod.

Projektová žádost je posouzena a vyhodnocena, při úspěšném hodnocení je s žádajícím subjektem sepsána smlouva financování a subjekt se stává příjemce dotace (MMR ČR, ©2018).

Smlouva o financování

Příjemce dotace podepisuje smlouvu o financování s příslušným řídicím orgánem daného operačního programu.

„Součástí smlouvy o financování je hlavně: identifikace smluvních stran, vymezení předmětu a účelu smlouvy, rozpis finančního krytí projektu (fondy EU, národní veřejné rozpočty a soukromé zdroje příjemce), vymezení způsobu proplácení finanční pomoci, podmínky pro pozastavení proplácení finanční pomoci, stanovení povinností konečného příjemce a závazků poskytovatele pomoci“ (MMR ČR, ©2018).

Realizace projektu

Každý, kdo realizuje projekt financovaný z veřejných zdrojů, musí při jeho realizaci dodržovat jasně daná specifická pravidla

např. korekce při výběru dodavatelů, administrativa dokladů a jejich ukládání, povinná publicita, monitoring projektu atd. Realizací projektu musí být splněny cíle projektu uvedené v projektové žádosti,

„Tyto ukazatele a hodnoty jsou uvedeny v žádosti a žadatel je při jejím zpracování sám volí a vyplňuje. Výběr ukazatelů a uvedené hodnoty jsou pro každý

projekt závazné. Je třeba důkladně zvážit, zda je reálné je dosáhnout i udržet po vyžadovanou dobu“ (MMR ČR, © 2015).

V průběhu realizace projektu musí příjemce dotace průběžně zpracovávat monitorovací zprávy, které jsou indikátorem etap rozpracovanosti projektu.

Finanční prostředky na realizaci projektu jsou získány na základě žádosti realizátora o platbu podané u řídicího orgánu nebo zastupující instituci. Platby mají několik variant

- proplacení už vydaných výdajů (ex-post platba),
- poskytnutí prostředků dopředu (ex-ante platba),
- využití kombinovaných plateb.

Konkrétní podmínky žádostí o platbu stanovuje dotčený řídicí orgán (MMR ČR, ©2018).

Podepsání smlouvy o financování je akt, který mimo jiné zavazuje subjekt-příjemce podpory k tzv. udržitelnosti projektu.

Doba obvyklá pro udržitelnost projektu bývá 5 let a podléhá kontrole příslušných orgánů. V krajních případech, kdy je dokázáno nesplnění doby udržitelnosti, je subjekt-příjemce vyzván k vrácení finančních prostředků dotace (MMR ČR, ©2015).

Veřejná podpora

Legislativními opatřeními Evropské unie je zakázáno financovat podnikání z veřejných rozpočtů v takových případech, kdy tato finanční pomoc by ovlivnila obchod mezi členskými státy Evropské unie.

Je tedy velice důležité zjistit, zda projekt zakládá či nezakládá nedovolenou veřejnou podporu (MMR ČR, ©2018).

Nedovolená veřejná podpora se vyznačuje:

podpora je poskytována z veřejných prostředků

- ohrožuje hospodářskou soutěž
- zvýhodňuje určité podnikání nebo odvětví
- ovlivnění obchodu mezi členskými státy.

I v tomto případě jsou umožněny výjimky (MMR ČR, ©2018).

3.4 Specifikace

3.4.1 LFA

Méně příznivé oblasti nebo také LFA. Tato asanace je určená pro podporu zemědělcům, kteří hospodaří v méně příznivých oblastech. Záměrem tohoto opatření je zlepšení a optimalizace životního prostředí, obyvatel žijících v těchto oblastech a obstarat přiměřený stupeň důchodu pro zemědělce.

Toto odvětví se skládá z velkého počtu malých zemědělských podniků, jejichž produkce je náchylná ke každoročním odchylkám, nízkým ziskům a různorodosti v prostoru a čase (BAOURAKIS a kol., 2014).

V roce 1997 byly vymezeny LFA dle Zákona č. 255/1997 Sb., o zemědělství. Méně příznivé oblasti se člení na horské oblasti, ostatní oblasti a oblasti specifické.

Od roku 2018 je specifikované nové stanovení ostatních méně příznivých oblastí. Na bázi několika kritérií, jako jsou svažitost půdy, skeletovitost, mělkost, nízká teplota, textura půdy, zamokření a kyselost půdy.

Podle článku, který byl uveřejněn v novinách zabývající se zemědělskou tematikou – Zemědělec, se změny nedotkli horských oblastí, v ostatních méně příznivých oblastí došlo k výrazným metodickým změnám, které se dotkli i specifických oblastí. Na základě dvou kritérií, která vedla k překonání znevýhodnění, byla změněna definice LFA. Po redefinici oblasti s přírodními omezeními nese opatření název ANC, tedy platby pro horské oblasti a jiné oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními. První změna, která vedla k redefinici, bylo stanovení území, které jsou přírodně znevýhodněny. Na první změnu navazuje druhý krok a ten tkví ve vyřazení té oblasti, která překonala své přírodní znevýhodnění (KUČERA a kol., 2018). V tabulce č. 1 jsou vyčísleny sazby LFA pro rok 2018.

Horské oblasti

Jako horské ANC jsou vymezeny katastrální území nebo území obce, jejich průměrná nadmořská výška je větší nebo rovna 600 metrů nad mořem, nebo více než polovina výměry katastrálního území či obce je vyšší než patnáct procent svažitosti a

zároveň průměrná nadmořská výška katastrálního území či území obce je větší nebo rovna 500 a menší než 600 metrů nad mořem.

Horské méně příznivé oblasti se následně člení na 5 jednotlivých kategorií označených H1 až H5, podle nadmořské výšky a to působí na ekonomiku plodin účinkem zkrácené vegetační doby, eventuálně svažitosti (MZe ČR, ©2018c).

Ostatní méně příznivé oblasti

Ostatní méně příznivé oblasti jsou vymezeny podle dvou kritérií. V prvním kroku se recenzuje, zda zemědělská půda v dané obci je alespoň 60 % znevýhodněna podle některých z těchto parametrů: suchost, skeletovitost, nízká teplota, struktura, kyselost a zamokření půdy, mělkost zakořenění a strmý svah. Ve druhém kroku následuje k projevu obcí, které překonaly své znevýhodnění prostřednictvím investičních opatření nebo pozitivní hodnotou určující závaznou normu produktivity půdy (MZe ČR, ©2018c).

Ostatní méně příznivé oblasti se následně člení na tři jednotlivé kategorie O1 až O3 s ohledem na znevýhodnění dle prvního kroku, a to v určitém katastrálním území. Pokud se na obhospodařovaném pozemku objeví dva a více znevýhodněných parametrů může na dané ploše dojít k intenzivnějším nákladům při obhospodařování, to již bylo bráno v úvahu při změně definice (MZe ČR, ©2018c).

Specifické oblasti

Jako specifické méně příznivé oblasti byla definována katastrální území nebo území obcí, která mají střední hodnotu výnosnosti půdy nižší než 80 % v porovnání průměru v České republice bez horských oblastí či střední hodnota výnosnosti půdy nižší než 90 % v porovnání průměru v České republice bez horských oblastí a současně má sklonitost nad 7° na ploše větší než 50 % rozlohy zemědělské půdy katastrálního území a území obcí.

Specifické oblasti na rozdíl od horských a ostatních oblastí již dále nečleníme (MZe ČR, ©2018c).

Směnný kurz 25,535 CZK/EUR (pro rok 2018)					
Oblast	Typ	Pro živočišnou výrobu (za 1ha)		Pro rostlinnou výrobu (za 1ha)	
		EUR	CZK	EUR	CZK
Horská	H1	219,00	5 592,17	93,00	2 374,76
	H2	206,00	5 260,21	87,00	2 221,55
	H3	145,00	3 702,58	61,00	1 557,64
	H4	176,00	4 494,16	74,00	1 889,59
	H5	132,00	3 370,62	56,00	1 429,96
Ostatní	O1	124,00	3 166,34	53,00	1 353,36
	O2	98,00	2 502,43	41,00	1 046,94
	O3	73,00	1 864,06	31,00	791,59
Specifická	S	67,00	1 710,85	28,00	714,98

Tabulka 1 – Sazby pro oblasti LFA pro rok 2018, vlastní zpracování

3. 4. 2 Podpora mladých zemědělců

Tváří v tvář stárnoucí populaci zemědělců EU zintenzivňuje své úsilí, aby povzbudila mladé lidi k tomu, aby se chopili zemědělské činnosti (EUROPEAN COMMISSION). Mnoho malých zemědělských podniků je v držení starších zemědělců, u nichž je menší pravděpodobnost, že budou investovat a inovovat. Podíl mladých zemědělců se zvyšuje jen velmi pozvolna, z důvodu omezeného přístupu k půdě. Ubývá zemědělců mladších 35 let, hlavním důvodem úbytku farmářů je ekonomická náročnost při zřizování farmy, vysoké ceny zemědělské půdy a celkové zatížení administrativou. Z těchto důvodů vzniklo opatření, které má pomoc mladých začínajícím zemědělcům a má zdůraznit, že mladý začínající farmáři jsou budoucností Evropského zemědělství (EUROPEAN UNION, ©2011).

Zahájení činnosti mladých zemědělců poskytuje dotace na základě Programu rozvoje venkova. Příjem dotací na tuto činnost probíhá každý rok ve stanoveném období.

Podle studie od Zagata a Sutherland, roku 2015 je nízký podíl mladých zemědělců považován za problematiku kvůli vnímané ztrátě potenciálu při vytváření efektivního, inovativního, konkurenčního a udržitelného zemědělství (ZAGATA, SUTHERLAND, 2015).

Nedostatek mladých zemědělců ohrožuje přežití samotného odvětví. Stanovila se různá politická opatření a motivace pro nové účastníky zemědělství. Následovaly dva kroky. Za první, program předčasného odchodu do důchodu ze strany zemědělců poskytující finanční pobídky starším zemědělcům, předčasně odejít do důchodu a převést své zemědělské činnosti na mladší generaci. Za druhé, systémy nových účastníků, poskytují pomoc při vytváření mladého zemědělce jako vedoucího zemědělského podniku.

Příjemci musí být mladší 40 let, poprvé zahájí činnost jako vedoucí podniku v zemědělském odvětví, mít dostatečné profesní schopnosti a kompetence a předložit podnikatelský plán pro rozvoj jejich zemědělské činnosti (ZAGATA, SUTHERLAND, 2015).

Kromě podpory mladých zemědělců v dotačním titulu Zahájení činnosti mladých zemědělců, která je přímo určena pro začínající mladé farmáře, mohou jednotliví podnikatelé v zemědělství žádat i v dalších podporách. Aktuálně dle programu rozvoje venkova, který je schválen pro ČR na období 2014-2020 mají možnost zlepšovat své konkurenční schopnosti, chránit životní prostředí nebo podporovat hospodářský rozvoj venkovských oblastí.

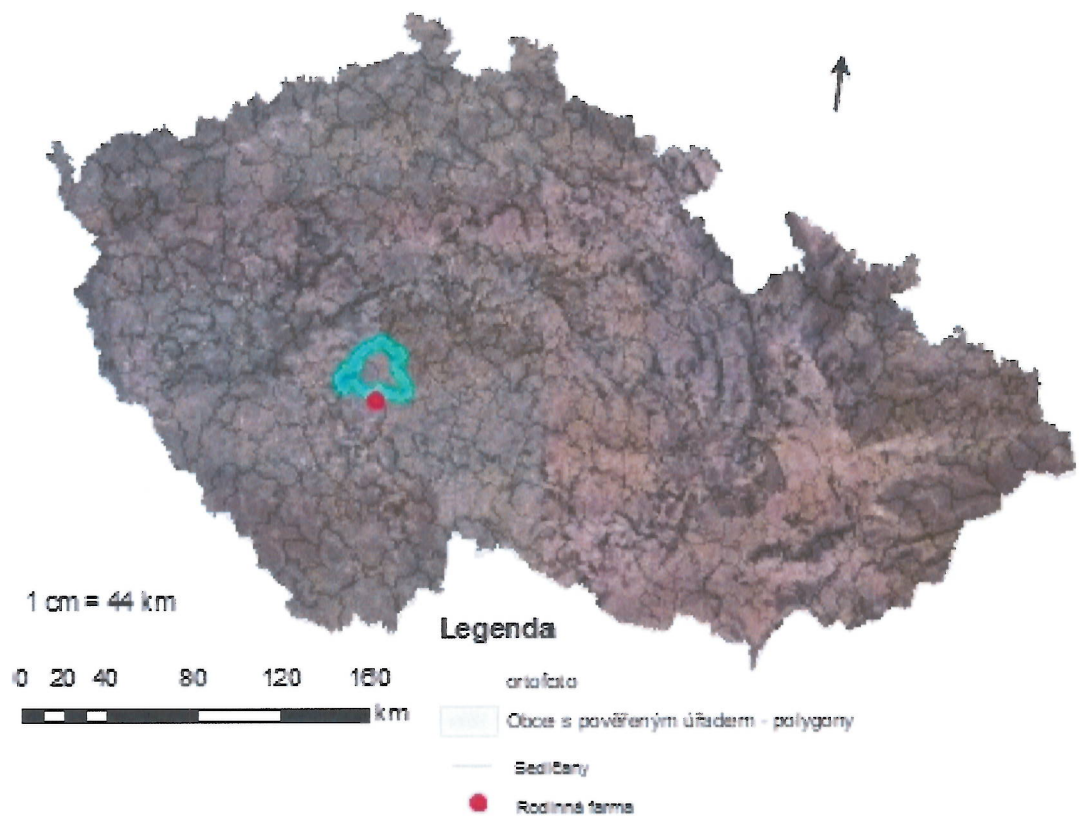
V rámci struktury programu rozvoje venkova 2014-2020 patří zahájení činnosti mladých zemědělců do cíle opatření M06 Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti, kam se řadí i Investice do nezemědělských činností, podpora agroturistiky a investice na podporu energie z obnovitelných zdrojů.

4. CHARAKTERISTIKA STUDIJNÍHO ÚZEMÍ

Rodinná farma se nachází v katastrálním území Chválův obce Nechvalice ve Středočeském kraji v nadmořské výšce 500–600 m. Průměrná roční teplota se pohybuje mezi 7–8 °C s průměrnými ročními úhrny srážek kolem 550 mm. Převažují zde kambizemě, které vyžadují hnojení (NĚMEČEK a kol., 2011).

Vymezení zájmového území

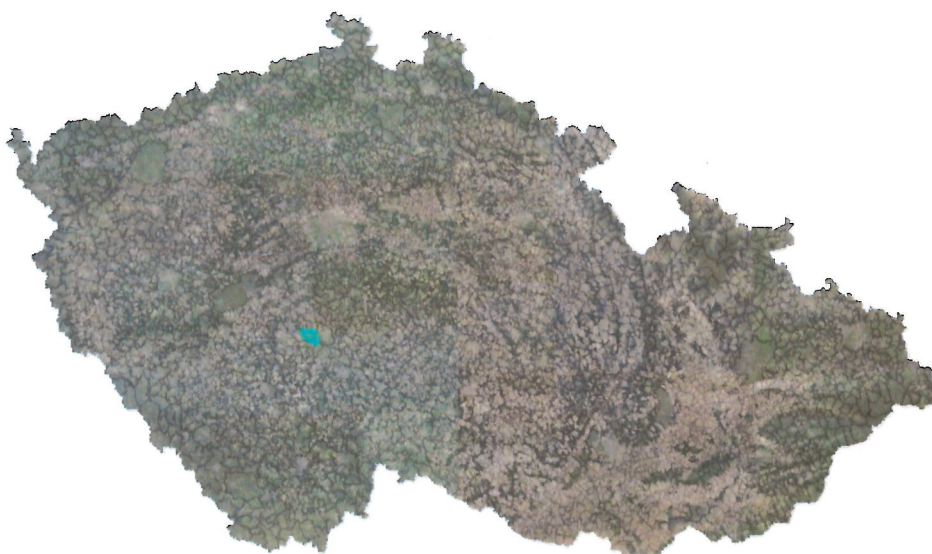
Obrázek 1 - Vymezení rodinné farmy v rámci ČR (zdroj ArcGIS Online, 2019)

5. METODIKA

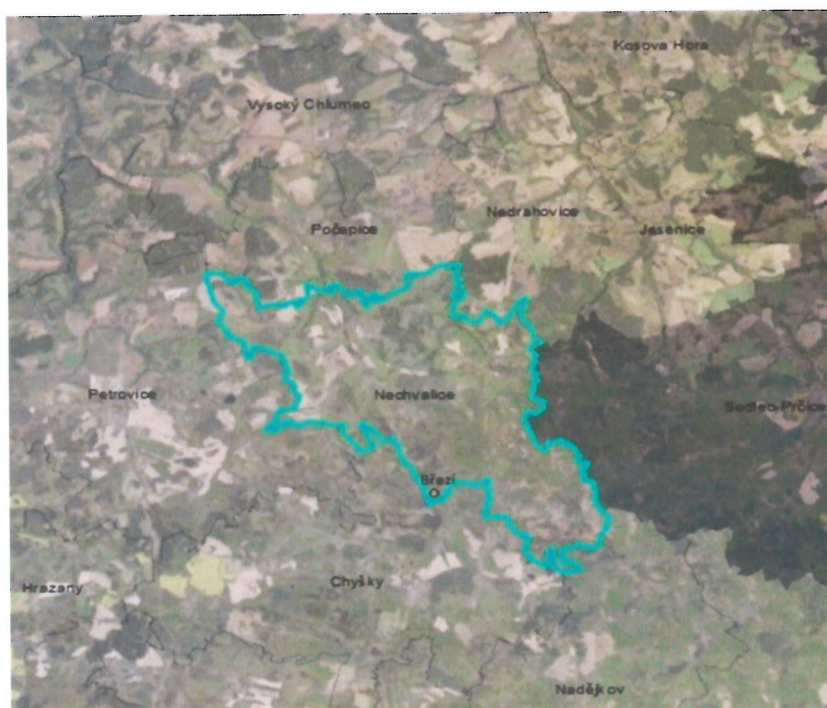
Tato bakalářská práce, jak už napovídá název, se zabývá hospodařením na rodinné farmě. Cílem práce je specifikovat přechod z konvenčního na ekologický systém hospodaření, z čehož se odvíjí několik cílů – popsat konvenční a ekologické zemědělství, včetně zohlednění důvodů, jak a proč vybraná farma přešla na ekologický systém hospodaření, popsat farmu z hlediska dotační politiky českého zemědělství, kterou rodinná farma využívá. Dále se praktická část věnuje identifikaci silných a slabých stránek hospodaření a posouzení udržitelnosti hospodaření na rodinné farmě. Následně jsou na základě SWOT analýzy identifikovány příležitosti a hrozby farmy. Podkladová data byla čerpána z interních zdrojů rodinné farmy Kabíček.

5.1 Výběr území

Zájmové území se nachází na jihu Středočeského kraje (obrázek 2), v okrese Příbram a katastrálním území Chválův obce Nechvalice, kde rodinná farma Kabíček hospodaří v malé vesnici Březí (obrázek 3).

Obrázek 2 - Lokalizace zájmového území v ČR (zdroj ArcGIS Online, 2019)

Obrázek 3 – Lokalizace zájmového území (zdroj ArcGIS Online, 2019)

Zeměpisné souřadnice vesnice Březí (Obrázek 4) jsou $49^{\circ}33'38''$ s. š., a $14^{\circ}26'47''$ v. d. a nachází se asi 5 km jihovýchodně od obce Nechvalice. Rozloha katastrálního území Chválov, kde leží Březí je $6,17 \text{ km}^2$ (GPS souřadnice, 2019).

Obrázek 4 - Lokalizace vesnice Březí, ortofotomapa, (zdroj: www.geoportal.cuzk.cz, 2019)

5. 2 Použité podklady a zpracování podkladů

V rámci vlastní analýzy bakalářské práce byly použity interní dokumenty rodinné farmy Kabíček a další materiály v souladu s příslušnými zákony, které byly poskytnuty od tohoto podnikatelského subjektu, např. pohotovostní plán pro případ výskytu nebezpečných nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka nebo havarijný plán.

Data byla zpracovávána v geografickém informačním systému a přesněji ve verzi ArcGIS 10.5.1. Obrázky číslo 1, 2, 3 byly vytvořeny pomocí podkladových materiálů z ArcGIS Online, konkrétně pomocí vrstev Obce – polygony, Obce s pověřeným úřadem a ortofotomapa ČR v souřadnicovém systému jednotné trigonometrické sítě katastrální.

Rodinná farma si vede vlastní deník, ve kterém zaznamenává všechny údaje o farmě, výměry pozemků i dotační tituly. Ze systému evidence užívání půdy (LPIS) je vytvořena přehledová tabulka 4 (Stav hektarů k jednotlivým rokům a oblastím), v tomto systému má farma možnost vyhledat hranice svých zemědělských pozemků a upravovat plochy a krajinné prvky.

Jednou z nezbytností každého hospodářství je i přístup na portál farmáře, kde lze přehledně evidovat registrace stáje, stájový registr a evidence zvířat. Integrovaný zemědělský registr zvířat zaznamenává veškerá hlášení zvířat a změny do Ústřední evidence zvířat, každý skot musí mít svou vlastní identifikaci – ušní známku. V systému Ústřední evidence zvířat lze vygenerovat přehled zvířat, pohlaví, druh, kategorii, plemeno, provozovnu, stáj, narození, věk zvířete a další informace o skotu. Jedná se o veškerou strukturu hospodářsky chovaných zvířat.

Další údaje, které si vedou rodinní příslušníci farmy v deníku, se týkají dotací. Dotační tituly jsou zpracovány v tabulce 5 (Přehled čerpaných dotací farmou). Přehled žádostí a dotačních titulů je zpracován v daňové evidenci, v programu účetnictví a zahrnuje je do celkového ročního obratu podniku. V tabulce jsou zaznamenány veškeré dotační tituly, které farma získala. Symbol „√“ znamená získání dotace a symbol „–“ opak, tedy že rodinná farma nezískala dotaci na určitý dotační titul.

6. SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY

6. 1 Popis podniku

Firma Jiří Kabíček, rodinná farma, která začala hospodařit po rozpadu JZD. Kolem roku 1995 se zaregistrovala jako soukromý zemědělec. Farma v tom období chovala 10 krav bez tržní produkce mléka, k tomu odchov telat. Krávy byly připuštěny masným plemenem, některé jalovice zůstaly k dalšímu chovu a ostatní skot byl jateční.

Začátek hospodaření byl pro rodinnou farmu velmi složitý, protože farma nedisponovala žádnou novou mechanizací, vše bylo zastaralé a z nedostatku peněžních prostředků se zakoupily bazarové stroje, které však byly nevykonné a poruchové.

Postupný rozvoj chovu skotu znamenal pro rodinnou farmu nutnost zajištění dobré zemědělské techniky a navýšení produkce krmiva.

V roce 2006 Jiří Kabíček z uspořené finanční prostředků prodeje skotu, zakoupil novou diskovou sekačku. Provozní dotace pokryly chod běžného roku. Závěr tohoto roku byl pro rodinnou farmu zlomový.

Farmář se proto rozhodl pořídit novou techniku – kolový traktor (viz obrázek 5), který financoval pomocí úvěru a zažádal o podporu úroků z úvěru u PGRLF (Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond). Měsíční splátky úroků z úvěru částečně hradili z PGRLF zbytek splácel farmář. Po sedmiletém splácení, byl úvěr splacen, tedy roku 2013. Farmář se rozhodl po domluvě s agenturou zabývající se dotacemi z Programu rozvoje venkova (PRV), zažádat o další možnou podporu nákupu techniky. V roce 2013 dosáhl určitého bodového hodnocení, avšak tyto body nestačily pro získání podpory z PRV na svinovací lis.

Obrázek 5 - Kolový traktor s podvalníkem na balíky, vlastní zdroj

Tento neúspěch neodradil rodinnou farmu o možnosti účastnit se dalšího kola PRV, které následovala v příštím roce, kde již farmář Jiří Kabíček pořídil nový lis na kulaté balíky. Tomu umožnilo nebýt závislý na službách, které musel využívat (nepřízeň počasí, čekání a prodlevy).

V roce 2015 zažádal z PRV o modernizaci farmy z hlediska ustájení skotu. Opravil nevyhovující stáj. V dnešní době zde mají ustájeny odstavená telata. Na tuto opravu nemusel žadatel mít stavební povolení ze Stavebního úřadu, ale stačilo pouze ohlášení.

Roku 2016 farma hospodařila v běžném provozu. Začátkem roku 2017 Jiří Kabíček požádal o podporu úroků z úvěrů a podepsal další úvěr na pořízení nové zemědělské techniky. Jednalo se o přepravník na balíky a malý nakladač. Tyto stroje mu umožnily úsporu finančních prostředků, částečně i uspoření pohonných hmot a dalších nákladů spojené s provozem.

Na závěr roku 2018 vystavěl farmář Jiří Kabíček sklad objemových krmiv (obrázek 6), jednalo se o halu, kde má rodinná farma uschovány balíky sena.

Obrázek 6 - Sklad objemových krmiv, vlastní zdroj

Farma vlastní dva plemenné býky Limousine, které můžeme vidět na obrázku číslo 7. Na obrázku 7 (vlevo) je plemenný býk, kterého rodinná farma nazývá Tornádo a vedle (vpravo) plemenný býk se jménem Balcón. Tyto dva býky zakoupili v Odchovně plemenných býků Cunkov s.r.o., jedná se o masné plemeno pocházející z Francie, odkud se rozšířilo do všech koutů světa.

Obrázek 7 - Plemenní býci, vlastní zdroj

V následující tabulce č. 2 je znázorněn stav skotu k jednotlivým rokům. Na počátku období 2015 měla 18 krav a jednoho plemenného býka, postupně se stavy skotu rozrůstaly, další rok farma chovala 20 krav BTPM, 10 jalovic a 5 býků, rok poté 20 krav, 8 jalovic a 9 býků. V roce 2018 stav krav narostl na 30 ks, 15 ks jalovic a 10 ks býků, v ten samý rok farmář pořídil nového plemenného býka. Každý rok Jiří

Kabíček dováží jalovice a býky, staré maximálně 30 měsíců do nedalekých jatek v Sedlčanech. Průměrná cena výkupu jatečného dobytku se pohybuje kolem 40 Kč za 1 kg živé váhy.

Rok	Krávy (ks)	Telata (ks)		Plemenný býk (ks)
		Jalovice	Býci	
2015	18	-	-	1
2016	20	10	5	1
2017	20	8	9	1
2018	30	15	10	2

Tabulka 2 - Stav skotu k jednotlivým rokům, vlastní zpracování

Tabulka č. 3 ukazuje stavy hektarů k jednotlivým rokům a oblastím. V roce 2015 farma hospodařila na 43,69 ha z toho v oblasti typu H3 na 36,48 ha a typu OA na 7,21 ha. Půda, na které se hospodařilo, se postupem času nepatrně navyšovala. Roku 2018 rodinná farma obhospodařovala celkem 52,16 ha z toho 44,71 ha v oblasti typu H3 a 7,4 ha v oblasti typu O1.

Rok	Hektar (ha)	Oblast		
		H3	OA	O1
2015	43,69	36,48	7,21	-
2016	44,44	36,94	7,50	-
2017	51,65	44,25	7,40	-
2018	52,16	44,71	-	7,45

Tabulka 3 - Stav hektarů k jednotlivým rokům a oblastím, vlastní zpracování

Obrázek 8 - Skot rodinné farmy, vlastní zdroj

6. 2 Přejchod na ekologické zemědělství

Rodinná farma podnikala v konvenčním zemědělství 15 let, ale během tohoto období nebyl tak znatelný výnos z výkonů rostlinné výroby, minimálně se používali průmyslová hnojiva a fungicidy. Z těchto důvodů ochrany přírody si rodinná farma uvědomila, že dá přednost ekologickému hospodaření.

Z pracovního hlediska to nebyla tak velká zátěž, jako administrativa. Zažádal o certifikaci BIO, kdy po dobu dvou let je v takzvaném „přechodném období“ po uplynutí této doby obdrží certifikát, po splnění všech požadavků pro ekologické zemědělství. Požadavky, které musela rodinná farma splnit, aby získala certifikaci BIO, jsou například: nepoužívat průmyslová hnojiva, herbicidy, fungicidy, insekticidy, zachovat dva metry mezi sousedními konvenčními pozemky, řádně čistit zemědělské stroje a techniku, a u zvířat se radit s veterinářem na nejvhodnější případné léčbě skotu.

Při dodržení všech pravidel čeká farmáře kontrola, která dohlíží nad správnými postupy a dodržování všech správných zásad dobrého ekologického hospodaření. Kontrola je vždy papírová a fyzická. Během fyzické se zkontroluje stav dobytka a jeho vitalita, zda mají přísun napájení a dostatek vhodného krmiva, u pozemků se kontroluje dodržování seče a obnova travních porostů a likvidace nedopasků i zásoby krmiva. Následně na to navazuje administrativní kontrola, kdy jsou předloženy všechny účetní doklady, dále evidence používání přípravků na

ochranu rostlin, evidence o použití statkových hnojiv, evidence o krmivech a doplňkových látkách, skladní karty zásob, evidence o čištění skladu a evidence pozemků.

Na závěr se předloží popis podniku. Kontrola chodí každý rok, certifikát je dán na určité období, při další kontrole je vystaven nový certifikát BIO.

6.3 Využití dotací

V rámci dotační politiky rodinná farma využívá dotace, které jsou uvedeny v tabulce číslo 4 – přehled čerpaných dotací. Symbol „√“ značí získání dotace a symbol „-“ nečerpání dotace.

Název	Rok			
	2015	2016	2017	2018
Jednotná platba na plochu	√	√	√	-
Platba na přírodní nebo zvláštní omezení	√	√	√	√
Mladý zemědělec	√	√	√	√
Ekologické zemědělství	√	√	√	√
Agroenvironmentální (ošetření travních porostů)	√	√	√	-
Příznivé pro klima a ŽP	√	√	√	-
Přechodné vnitrostátní podpory	√	√	√	√
Chov tele masného typu	-	√	√	√

Tabulka 4 - Přehled čerpaných dotací farmou, vlastní zpracování

Státní zemědělský intervenční fond je poskytovatel **jednotné platby na plochu** (SAPS). Poskytovaná z rozpočtu Evropské unie (EU). Tvoří jednu z nejvýznamnějších složek příjmů rodinné farmy. Tato platba je poskytnuta na součet všech půdních bloků, výměra k roku 2017 činila 51,65 ha, když výměru vynásobíme sazbou za 1 ha, tak celková suma byla necelých 180 000 Kč přijaté dotace.

Platba pro přírodní nebo zvláštní omezení do roku 2017 se označovaly méně příznivé oblasti jako LFA, od roku 2018 se nazývají ANC – oblasti s přírodními omezeními. Rodinná farma v roce 2017 hospodařila v horské oblasti typu H3, na které obhospodařovala 44,25 ha a v ostatních méně příznivých oblastech typu OA hospodařila na 7,40 ha. Roku 2018 bylo obhospodařováno farmou v horských oblastech typu H3 - 44,71 ha a na ostatních méně příznivých oblastech typu O1 – 7,45 ha. Platby byly poskytnuty na travní porosty. Pro rodinnou farmu je platba v rámci oblastí s přírodními omezeními nejvyšší složkou příjmů.

Platba pro mladé zemědělce – tuto dotaci čerpá rodinná farma již od začátku nástupu do ekologického zemědělství tedy od roku 2015. Pomáhá k rozvoji farmy v začátečních letech podnikání. Pro rok 2018 sazba na 1 ha byla 1 694,08 Kč, což je dvojnásobek sazby oproti roku 2017.

Dotace na **Ekologické zemědělství** podporuje hospodaření, které je šetrné k životnímu prostředí. Farma pobírá dotaci na trvalé travní porosty, na kterých intenzivně chová hospodářská zvířata (skot). Dále na trvale travních porostech provádí určité údržby porostu například: pastvou skotu a sečením. Za rok 2018 rodinná farma čerpala dotaci na celkem 51,76 ha.

Provádění agroenvironmentálních opatření platba z programu **Ošetřování travních porostů**. Farma k roku 2017 měla celkem 51,65 ha.

Přímá platba typu **příznivé pro klima a životní prostředí**, známé také pod názvem Greening. Za dodržování zemědělských postupů na všech pozemcích farmy, které jsou příznivé pro životní prostředí i pro klima, obdržela rodinná farma v uplynulém roce téměř 95 000 Kč. Pro získání této podpory bylo nezbytné nabytí

právní moci, aby rodinná farma urychlila vyplacení dotace, vyplnila formulář, kde prohlásila vzdání se práva na odvolání.

Dříve se **přechodné vnitrostátní podpory** nazývaly Top-Up, tato platba je poskytována k jednotné platbě na plochu. Hrazená z rozpočtu ČR. SAPS a přechodné vnitrostátní podpory mají stejné všeobecné podmínky pro poskytnutí platby. Rodinná farma na tuto podporu žádá od roku 2015, každý rok farmě byla poskytnuta dotace, která nespadá do nejvýznamnějších příjmů rodinné farmy.

Chov tele masného typu, farma využívá na masná telata, která se narodila začátkem dubna předešlého roku žádosti a do konce března. Telata musí být řádně administrována v systému Ústřední evidence chovu skotu. K roku 2017 rodinná farma nahlásila do Ústřední evidence 17 kusů telat masného typu.

7. VÝSLEDKY

7.1 SWOT analýza

Pro analýzu výsledků jsou využité nástroje SWOT analýzy, zapsané do SWOT matice a forma je znázorněna v tabulce 5 (Slabé stránky, silné stránky, příležitosti a hrozby). Zkratka SWOT znamená silné a slabé stránky uvnitř podniku, příležitosti a hrozby, které jsou identifikované v podniku ve vnějším prostředí. Je to nástroj pro analýzu a vývoj podniku (SARSBY, 2016). Účelem této analýzy je především zaměření na ty stránky, které mají pro podnik strategický význam.

Zemědělství podnikatelé ani zemědělství zpracovatelé nemají žádné zkušenosti s přípravou SWOT analýzy ani s dobrým podnikatelským záměrem. V oblasti chybí kvalitní poradenské služby (KONVALINA a kol., 2007).

Silné a slabé stránky představují výhody či nevýhody, které má podnik oproti konkurenci na trhu. Příležitosti jsou takové varianty podniku, s jejichž uskutečněním rostou vyhlídky na lepší využití upotřebitelných zdrojů a účinnější získání vytyčených cílů. Souhrn okolností jsou naopak ohrožení, které představují pro podnik riskantní neúspěch nebo dokonce dekadenci.

Silné stránky rodinné farmy jsou především pozemky, které jsou ve svém vlastnictví, jelikož poslední dobou plocha půdy klesá a je určitým způsobem omezená, což může být následek limitujícího faktoru pro vznik konkurence. Další silnou stránkou je i možnost rychlého rozhodování, hospodář není závislý na nikom jiném, hospodář je svým pánem při své práci. Dále rodinná farma v ekologickém zemědělství nesmí používat žádnou chemii, a to vede k zachování životního prostředí bez relevantních zdrojů znečištění.

Mezi slabé stránky rodinné farmy patří nedostatek finančních prostředků, sezónnost, materiální náklady spojené s výrobou, a především vysoká závislost na dotacích. Dále nemožnost zástupu v případě nemoci, rodinná farma nepočítá s novým zaměstnancem. Slabou stránkou farmy je i její velikost v porovnání s okolními podniky a zemědělskými družstvy. Farma má také nejistotu z pohledu podnikatelského prostředí, kde se mění pravidla, předpisy a také podmínky dotací.

Do příležitostí farmy patří zvětšující se zájem o zemědělství jako o možný zdroj bioproduktů a bioenergie, rostoucí poptávka po zboží a službách, modernizace provozu, rozšíření počtu zdrojů a investování do nových technologií rodinné farmy.

Hrozbou pro rodinnou farmu je dovoz levnějších potravin ze zahraničí, nestabilita trhu s masem, jiné země mají levnou pracovní sílu a větší podporu státu, oproti tomu se naše suroviny stávají dražšími, a tudíž i hůře prodejnými. Rozvoj může být ohrožen například i rizikem výskytu nemocí u zvířat. Mezi určité hrozby lze především zařadit i globální oteplování a výkyvy počasí.

Slabé stránky	Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> - nedostatek finančních prostředků - závislost na dotacích - velikost farmy - podnikatelské prostředí - pouze jeden výstup – hovězí maso 	<ul style="list-style-type: none"> - pozemky ve svém vlastnictví - nezávislost - ekologické zemědělství (zachování životního prostředí)
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - rostoucí zájem o bioprodukty a bioenergie - rostoucí poptávka po zboží a službách - modernizace podniku - investování do nových technologií - agroturistika 	<ul style="list-style-type: none"> - dovoz ze zahraničí - levnější potraviny od konkurence - nestabilita trhu v oblasti ceny masa - levná pracovní síla v ostatních zemích - výskyt nemocí u zvířat - klimatické podmínky (sucho)

Tabulka 5 - Slabé stránky, silné stránky, příležitosti a hrozby, vlastní zpracován

7. 2 Optimalizace hospodaření

Po provedení SWOT analýzy podniku, byly identifikovány slabé stránky, silné stránky, příležitosti a následné hrozby rodinné ekologické farmy Kabíček. Na základě těchto zjištěných výsledků byla navržena určitá opatření pro optimalizaci hospodaření.

7. 2. 1 Krátkodobý časový horizont – 5 let

Rodinná farma se věnuje chovu skotu bez tržní produkce mléka (BTPM), tzv. chová masná plemena. K optimalizaci živočišné produkce je navrženo opatření, které navýší početní stav chovaných hospodářských zvířat a s rostoucím zájmem obyvatel o bioprodukty, přesněji řečeno biohovězí maso chce farma rozšiřovat početní stav skotu BTPM.

Následně na to navazuje opatření diverzifikace plemenných býků. S cílem vytvořit zcela čistokrevný bezrohý chov BTPM s kvalitním osvalením a produkcí klidného temperamentu plemenného skotu.

Velmi důležitá je oprava, přestavba stávajícího chlévu a s tím související stálá péče jeho technického stavu. Každý rok je zapotřebí pravidelně provádět kontroly stavu budov a následně problémy opravit. Farma s rostoucím stavem skotu plánuje postavení jatek a porážet hovězí skot z vlastního chovu. Farmář tak bude moci své biohovězí prodávat z domu, nebude muset platit za odvoz na jatka, kde zvíře zabijí a maso rozdělí na více částí v takzvaných bourárnách.

Nadměrná produkce hnoje, tedy co farma sama nespotřebuje, poskytuje příležitost pro další zpracování hnoje jako například: granulování, lisování a sušení kravského hnoje. Tento prodej by farmě pomohl z hlediska nadbytku i příjmu do rozpočtu.

Se zvyšujícím stavem chovaných druhů je třeba plánovat i přijmutí nových kvalifikovaných zaměstnanců, kteří by byli zaměstnaní na pozice traktorista, zootechnik, opravář a dojič. V rámci zaměstnaneckého poměru by zaměstnanci podstupovali další kvalifikace, vzdělání, chodili na kurzy, kterými by si rozšiřovali své znalosti a kompetence ve svém oboru.

Cena půdy se každým rokem zvyšuje a stává se nedostatkovou surovinou. Většina pozemků je pouze pronajaté a není ve vlastnictví rodinné farmy. Právě proto je důležitý nákup pozemků, na kterých by rodinná farma pěstovala svá vlastní ekologická krmiva, která by byla dostačující pro navýšení dobytčích jednotek. K výrobě krmiv je zapotřebí hodnotné orební techniky s ohledem na zornění pozemků.

7. 2. 2 Dlouhodobý časový horizont – více než 10 let

V rámci dlouhodobého horizontu by rodinná farma měla zvážit rozšíření chovu zvířat. Nyní (2019) se soustředí pouze na chov skotu BTM. Rozšíření krav na mléčná plemena, expanze chovu slepic a chov koní by pomohl farmě ve finanční oblasti. Hospodářským užitkem z mléčného plemena skotu by bylo maso a hlavně mléko, z chovu slepic následný prodej biovejčků. Na sportovní a rekreační ježdění by přilákal turisty chov koní.

Pro tyto činnosti je zapotřebí nakoupit dostatečné a kvalitní technologie, které umožní výrobu bioproduktů. K výraznému navýšení druhovému stavu zvířat je zapotřebí uvažovat i nad vlastním veterinárním lékařem a zootechnikem.

Modernizace farmy si žádá opatření z hlediska nákupu nové manipulační techniky a strojů pro rostlinnou a živočišnou produkci. V optimalizaci rostlinné produkce zakoupení sklizňové linky – shrnovače na píci, obraceče a obilný kombajn. V živočišné produkci by se jednalo především o kolový traktor, nakladač pro vyhrnování a nakládání hnoje, krmný vůz a dojící zařízení.

Vytváření dodavatelského prostředí patří mezi složité situace agrárního trhu. Důležitou součástí dobrého strategického plánu je i navazování nových smluv a kontaktů s odběrateli, aby došlo ke kontaktu s odběrateli je zapotřebí účastnit se na veletrzích, kde by byly nabízeny produkty z ekologického zemědělství rodinné farmy. Následně na to navazuje propagace farmy v podobě reklam a letáků, tak aby se o farmě dozvědělo více lidí a farma získala nové turisty, klienty.

Rodinná farma by v dlouhodobém časovém horizontu mohla začít podnikat v agroturistice. Na tuto činnost je určena dotace z Programu rozvoje venkova, která běží od roku 2014 a končí v roce 2020. Je velmi pravděpodobné, že právě toto

opatření bude prodlouženo z důvodu udržení hospodaření na venkově. Aby farma podnikala v této oblasti, měla by postavit novou budovu pro ubytování a stravování turistů, odbahnit a zrekonstruovat rybník, který by sloužil jako rekreace, zejména na koupání či rybaření. Turistům by byla nabízena každodenní práce se zvířaty. V restauraci budou nabízeny pokrmy z vlastních bioproduktů, jednalo by se o domácí hovězí a kuřecí maso, mléčné výrobky, vejce a další produkty z ekologické farmy.

8. DISKUSE

V současné době je hovězí maso často skloňovaným pojmem. V nedávné kauze, která se týkala hovězího masa dovezeného z Polska, a to ze dne 21. února 2019, bylo do České republiky dovezeno více než 700 kg hovězího masa z Polska, které bylo nakaženo salmonelou. Pokud člověk tepelně neupraví maso, může se u něj díky bakterií salmonelle projevit střevní onemocnění vyvolávající průjemy, horečky a bolesti břicha. Maso se dostalo do restaurací, škol, obchodů a skladů. Právě kvůli této situaci si myslím, že by lidé měli více hledět na to, odkud maso pochází. V současné době si někteří farmáři pochvalují tzv. prodej přímo od farmáře, kdy přímo majitel prodává vlastní hovězí maso spotřebiteli. Zároveň s tím by měla vzrůst poptávka i cena vykupovaného masa od českých farmářů.

Rodinná farma hospodaří se skotem poměrně dlouho, skoro 25 let po rozpadu JZD v dané oblasti. Začala hospodařit jen s pár kusy dobytka, postupem času se chov rozrůstal o další kusy krav BTM. Farma začínala hospodařit nejdříve v konvenčním zemědělství, kde pomocí průmyslově vyráběných hnojiv a přípravků na ochranu rostlin před škodlivými organismy doufala ve zvýšení živočišné i rostlinné produkce, to ale pro rodinnou farmu bylo obtížné i nákladné zajistit intenzivní zemědělství následně tedy přešla na ekologický způsob hospodaření, přestala používat chemické látky a začala klást větší důraz na kvalitu životního prostředí.

Jeden z nedostatků, který je charakteristický pro podnikání v soukromém zemědělství, je nedostatek volného času. Farmář si nemůže vzít dovolenou, nemůže odletět na 14denní zájezd a nestarat se o dobytek, nemůže říct „zítra nepřijdu do práce“ a také si nemůže dovolit být dlouhodobě nemocný. Právě toto je těžké i pro rodinnou farmu Kabíček, která nebyla na společné dovolené, už minimálně 10 let. Kvůli všem výše uvedeným aspektům rodinná farma zvažuje přijetí nového zaměstnance pro případ, že by některý problém nastal.

Důležitou otázkou je výběr vhodného plemene, zda plemeno Limousine dostačující pro chov v dané lokalitě a podmínkách. Vybraná rodinná farma se zaměřila na plemeno Lumousine. Farmář tvrdí, že právě toto plemeno si vybral z důvodu dobré porodnosti, dlouhověkosti, dostatečně vyvinutím osvalením a dobrou chodivostí. Podle farmáře je to dostačující plemeno, ale kdyby si měl vybrat jiné

plemeno, tak by pořídil plemeno Blonde d'Aquitaine, které v ČR není moc známé. Blonde d'Aquitaine je plemeno vyznačující se především produkcí kvalitního masa.

Ohledně dalšího směřování dotačních podpor se strhla diskuse, zda vůbec podporovat dále zemědělství v České republice stejným systémem, jako dosud. Tuto debatu popsala Karolína Menclová (2017), která uveřejnila článek týkající se politických stran a podpory dotací směřujících do zemědělství. Jednotlivé politické strany se vyjadřovali, například strana KSČM řekla, že všechny podmínky členských států musí být rovné a spravedlivé pro všechny členské země, soupeření je nepřijatelné v dotační politice. Politická strana ANO je pro pokračování v dotační politice, oproti tomu politická strana Piráti jsou pro zrušení dotací v zemědělství v řádu 5 let (MENCLOVÁ, 2017). Podle mě je na dotacích závislá většina zemědělců, jako právě i rodinná farma Kabíček. Největší příjmy z dotací rodinné farmy jsou z Programu rozvoje venkova České republiky, které jsou určeny na období 2014-2020. Do tohoto programu spadá opatření M11 Ekologické zemědělství a M13 Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními, z nichž má rodinná farma největší příjem do rozpočtu.

Zemědělství podnikatelé mají možnost provozovat Agroturistiku, na níž se vztahuje dotační podpora z Programu rozvoje venkova. Turisté by se zapojili do každodenní činnosti na farmě, odpočinuli by si od městského života a užívali si atmosféru venkova. V okolí rodinné farmy se nachází zubří farma a areál Monínek, to by mohlo mít následky z hlediska nedostatku zájemců agroturistiky na vybrané farmě. Farmář souhlasí, že by agroturistika vyvolala růst turistů a nový zdroj příjmů, ale také uvedl, že by pro provozování této činnosti potřeboval dostatek financí na zahájení agroturistiky, což momentálně není možné.

Po vstupu České republiky do EU vzrostla konkurence v zemědělském odvětví. Některé podniky musely ukončit svou činnost, protože nezvládali konkurenční prostředí. V okolí rodinné farmy Kabíček je cca pět farem a dva větší zemědělské podniky. Farmář si je vědom určité rivality mezi konkurenty, avšak je důležité se všemi vycházet dobře, nesoupeřit mezi sebou. Co se týká podpory od okolních podniků v zemědělství, jde spíše o vzácnost. Farmář musí znát konkurenci na trhu, vědět jejich ceny, znát nevýhody a výhody, umět čelit hrozbám a reagovat na změny, které vznikají na trhu.

9. ZÁVĚR A PŘÍNOS PRÁCE

Vzhledem k tématu této bakalářské práce, která je zaměřena na hospodaření na rodinné farmě, jsme si přiblížili zemědělství v České republice. Zemědělství je potřebné pro celou společnost a je potřeba o něj pečovat, má neobyčejný význam. Práce popisuje konvenční a ekologický způsob hospodaření, podporu a popis ekologicky hospodařící farmy Kabíček nacházející se v okrese Příbram.

V první části práce bylo představeno zemědělství v České republice, které členíme na konvenční a ekologické zemědělství. Na tyto typy zemědělství se vztahuje legislativa, která je pro každý systém hospodaření odlišná. Následně na to navazuje struktura a čerpání dotací.

Druhá část práce je zaměřena na rodinnou farmu Kabíček, která dříve hospodařila konvenčním způsobem. Důležitou součástí bylo upozornit na to jak a proč rodinná farma přešla na ekologické zemědělství. Vybraná farma si zvolila šetrnější způsob hospodaření, tedy ekologické, kde klade větší důraz na životní prostředí.

Kromě ekologického zemědělství jsou na farmě využívána i dotační politika, nejen přímých dotací z Programu rozvoje venkova, ale i dotační tituly jako činnost mladých začínajících zemědělců, SAPS, platba pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé klima a životní prostředí, VCS a přechodné vnitrostátní podpory.

Dále jsme identifikovali silné a slabé stránky hospodaření na základě SWOT analýzy. Silné stránky jsou hlavně pozemky, které má farma ve svém vlastnictví, plocha půdy postupně ubývá a určitým způsobem je i omezenou surovinou. Mezi silné stránky farmy se řadí i to, že farmář má možnost rychlého rozhodování, je svým pánem, nemusí se ohlížet na nikoho jiného. V ekologickém zemědělství farma nesmí používat žádnou chemii, díky tomu nedochází ke zdrojům znečištění, ale k zachování kvalitního životního prostředí. Slabé stránky je potřeba minimalizovat, farma do nich řadí především závislost na příjmech z dotací a nedostatek finančních prostředků pro rozvoj farmy, velikost farmy a pouze jeden výstupní pilíř a to hovězí maso.

Za použití SWOT analýzy jsme identifikovali hrozby, kterými mohou být dovoz výrobků, masa ze zahraničí, levnější produkty od konkurence, nestabilita ceny a výskyt nemocí u zvířat s čím souvisí i klimatické podmínky. Ohledně příležitosti záleží vždy na podmínkách, které se aktuálně v zemědělském prostředí nacházejí, záleží na rozhodnutí farmy, jakým směrem se bude ubírat a jakou cestu si zvolí,

následně pak může využívat příležitosti jako například modernizaci farmy s možnou agroturistikou, využívat rostoucí zájem po bioproduktech a ty pak na farmě prodávat. Po SWOT analýze byla navržena opatření vedoucí k optimalizaci hospodaření na rodinné farmě.

V bakalářské práci je optimalizace rozdělena na dvě části. První část se věnuje optimalizaci hospodaření v krátkodobém časovém horizontu 5let, kde byla navržena diverzifikace plemenných býků, přestavba chlévu, přijmutí nových zaměstnanců, nákup pozemků a nákup nové orební techniky. Druhá část se zabývá dlouhodobému časovému horizontu 10let a více, kde bylo navrženo rozšíření chovaných zvířat, nákup nové manipulační techniky, propagace farmy a agroturistika.

Řadu let dokazuje ekologické zemědělství šetrný způsob hospodaření, jak v rostlinné, tak i v živočišné produkci. Rodinná farma, která je v bakalářské práci popsána hospodaří ekologicky a je důkazem viability v zemědělství.

10. PŘEHLED LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ

ANONYM, 2012: AGROCLUNET. *Zemědělství*. [Online], [Citace: 18. 02. 2019], Dostupné z: <http://cs.agro-club.net/clanek/zemedelstvi-18>.

ANONYM, 2011: CIT VFU. *Charakteristika zemědělství*. [Online], [Citace: 15. 2. 2019], Dostupné z: https://cit.vfu.cz/ivbp/wp-content/uploads/2011/07/Charakteristika_zemedelstvi.pdf.

BAOURAKIS G., KALAITZIS P., MATTAS K., 2014: *Food Chains: Quality, Safety and Efficiency in a Challenging World*. London: Routledge, eBook ISBN 9781317995135.

BOHÁČOVÁ I., 2011: *Finanční podpora zemědělství a regionálního rozvoje: vybrané aspekty*. Praha : Powerprint, str. 77, ISBN 978-80-87415-32-0.

CERNANSKY R., 2018: NATIONAL GEOGRAPHIC. *We don't have enough organic farms. Why not?* [Online], [Citace: 1. 4 2019.], Dostupné z: <https://www.nationalgeographic.com/environment/future-of-food/organic-farming-crops-consumers/>.

DLOUHÝ J., PETR J., a kol., 1992: *Ekologické zemědělství*. Praha : Brázda, str. 7.

DLOUHÝ J., URBAN J., 2011: EAGRI, Ekologické zemědělství bez mýtů. *Fakta o ekologickém zemědělství a biopotravinách pro média*. [Online], [Citace: 12. 2 2019.] Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/220655/Ekologicke_zemedelstvi_bez_mytu.pdf.

EUROPEAN COMMISSION: Agriculture and rural development. *Young farmers*. [Online] [Citace: 31. 3 2019.], Dostupné z: https://ec.europa.eu/agriculture/cap-funding/young-farmers_en.

EUROPEAN UNION, ©2011: Rural Development in the EU. *Statistical and Economic Information Report 2011*. [Online]. [Citace: 12. 2. 2019], Dostupné z: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/statistics/rural-development/2011/full-text_en.pdf.

GABRIEL D., SAIT M. S., KUNIN W. E., BENTON T. G., 2013: *Food production vs. biodiversity: comparing organic and conventional agriculture*. místo neznámé : Journal of Applied Ecology 50.

- GPS souřadnice, ©2019: [Online], [Citace: 18. 4 2019.] Dostupné z: <http://mapa.cz/gps-souradnice-m41>.
- SCHULZOVÁ V., 2006.: *Porovnání produktů ekologického a konvenčního zemědělství*. Praha : Ústav zemědělských a potravinářských informací, ISBN 80-7271-181-4.
- HILL B., RAY D., 1978: *Economics for agriculture: food, farming and the rural economy*. Basingstoke : Macmillan, ISBN 0-333-35225-4.
- KONVALINA, P., MOUDRÝ, J. jr., KALINOVÁ, J., MOUDRÝ, J., 2007: *Právní normy a dotace v ekologickém zemědělství*. České Budějovice: JU ZF v Č. Budějovicích, 39 s., ISBN 978-80-7394-014-0.
- KOUŘILOVÁ J., PŠENÍČEK J., KOPTA D., 2009: *Dotace v zemědělství: z hlediska komplexního pohledu a s přihlédnutím k ekologickému zemědělství .1. vydání*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v ČB, ISBN 978-80-7204-637-9.
- KUČERA J., HLAVSA T., ŠTOLBOVÁ M., TURKOVÁ E., 2018: Redefinice méně příznivých oblastí. *Odborný a stavovský týdeník Zemědělec*. Publicistika, str. 12.
- LAMPKIN N., PADEL, S. 1994: *The Economics of Organic Farming. An International Perspective*. Oxford : CAB International, str. 454.
- LAMPKIN N., 1990: *Organic farming*. IPSWICH : FARMING PRESS, str. 701. ISBN 0-85236-191-2.
- LIBBIN J. D., O'SULLIVAN N., 2011: *Agriculture. Teacher's book*. Newbury : Express Publishing, str. 10. ISBN 978-1-78098-379-0.
- LOUDA F., 2003: *Zásady ekologického chovu skotu*. Praha : Ministerstvo zemědělství ČR v Ústavu zemědělských a potravinářských informací, ISBN 80-7084-206-7.
- MENCLOVÁ K., 2017: ČMSZP. *Politické strany a podpora dotací směřujících k zemědělství*. [Online], [Citace: 20. 3. 2019], dostupné z: <http://cmszp.cz/ostatni/2017/politicke-strany-a-podpora-dotaci-smerujicich-k-zemedelstvi/>.
- MMR ČR, ©2018: DOTACE EU. *10 kroků k získání dotace*. [Online], [Citace: 18. 02. 2019], Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/Jak-ziskat-dotaci>.
- MMR ČR, ©2015: BUSINNESINFO. *Jak získat dotaci ze strukturálních fondů*. [Online], [Citace: 17. 02. 2019], Dostupné z:

<https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jak-ziskat-dotaci-ze-strukturalnich-fondu-60141.html>.

MZe ČR, ©2002: Envi web. *Vývoj ekologického zemědělství v ČR od roku 1990*. [Online], [Citace: 18. 2. 2019], Dostupné z: <http://www.enviweb.cz/39281>.

MZe ČR, ©2009-2019 a): EAGRI. *Bezpečnost potravin - kontrola potravin a krmiv*. [Online], [Citace: 19. 02. 2019], Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/bezpecnost-potravin/kontrola-potravin-a-krmiv/>.

MZe ČR, ©2009-2019 b): EAGRI. *Struktura dotačních zdrojů*. [Online], [Citace: 18. 2. 2019], Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/?fullArticle=1>.

MZe ČR, ©2012: EAGRI *Právní předpisy pro ekologické zemědělství a produkci biopotravin*. [Online], [Citace: 18. 02. 2019], Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/publikace-a-dokumenty/ekologicke-zemedelstvi/pravni-predpisy-pro-ekologicke.html>.

MZe ČR, ©2017 a) : EAGRI. *Živočišná výroba*. [Online], [Citace: 18. 02. 2019], Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/zivocisna-vyroba/>.

MZe ČR, ©2017 b): EAGRI. *Bezpečnost potravin- monitoring cizorodých látek*. [Online], [Citace: 18. 02. 2019], Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/bezpecnost-potravin/monitoring-cizorodych-latek/>.

MZe ČR, ©2018 a): *Ekologické zemědělství v České republice: Ročenka/Yearbook 2017*. Praha : Ministerstvo zemědělství, ISBN 978-80-7434-470-1.

MZe ČR, ©2018 b): EAGRI. *Zákon o zemědělství č.252/1997 Sb.* [Online], [Citace: 19. 02. 2019], Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/Legislativa-MZe_uplna-zneni_zakon-1997-252-viceoblasti.html.

MZe ČR, ©2018 c): EAGRI. *Metodika k provádění nařízení vlády č. 43/2018 Sb.,*. [Online], [Citace: 23. 2. 2019], Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/579120/Metodika_LFA_ANC_2018.pdf. ISBN 978-80-7434-429-9.

MZe ČR, ©2018 d): EAGRI. *Situační a výhledová zpráva Půda*. [Online], [Citace: 21. 03. 2019] Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/611976/SVZ_Puda_11_2018.pdf.

- NĚMĚČEK J. a kol., 2011:** *Taxonomický klasifikační systém půd České republiky*. 2. uprav. Praha: vydala Česká zemědělská univerzita, ISBN 978-80-213-2155-7.
- NEUERBURG W., PADEL S., 1994:** *Ekologické zemědělství v praxi*. Překlad. Praha: vydala Nadace pro organické zemědělství FOA, Ministerstvo zemědělství ČR, 476 s..
- PŘICHYSTAL A., 2008:** *Kuchařka pro žadatele z fondů EU, aneb, Jak uvařit dobrý projekt*. Nymburk : VEGAL, ISBN 9788086757940.
- ŠARAPATKA B, URBAN J a kol., 2006:** *Ekologické zemědělství v praxi*. Šumperk: Vydal PRO-BIO, ISBN 8087080009.
- SARSBY A., 2016:** *SWOT Analysis*. United Kingdom: Spectaris Ltd., ISBN 978-0-9932502-2-2.
- SZIF, ©2013 a):** Szif. *Program rozvoje venkova 2014-2020*. [Online], [Citace: 18. 02. 2019], Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/prv2014?setCookie=true>.
- SZIF, ©2013 b):** Szif. *Operační program rybářství na období 2014-2020*. [Online], [Citace: 18. 2. 2019], Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/opr2014>.
- TAUER V., ZEMÁNKOVÁ H., ŠUBRTOVÁ J., 2009:** *Získejte dotace z fondů EU: tvorba žádosti a realizace projektu krok za krokem: metodika, pravidla*. Brno : Computer Press, ISBN 9788025126493.
- URBAN J., 2007:** *PRO-BIO a ekologické zemědělství v roce 2007*, FiBl - výzkum a inovace. Šumperk: Vydal PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců ve spolupráci s časopisem Farmář a ÚZPI Praha.
- VAARST M., LUND V., RODERICK S., LOCKERETZ W., 2004:** *Animal health and welfare in organic agriculture*. Wallingford : CABI publishing, 2004. ISBN 0-85199-668.
- VALDER, A, 2008:** *Účetnictví pro podnikatele v zemědělství*. Praha : ASPI, 392 s. ISBN 978-80-7357-388-1.
- ZAGATA L., SUTHERLAND L., 2015:** Deconstructing the ‘young farmer problem in Europe’: Towards a research agenda. *Journal of Rural Studies*. [Online], [Citace: 25. 2. 2019], Dostupné z: <https://www-sciencedirect-com.infozdroje.czu.cz/science/article/pii/S0743016715000042?via%3Dihub>.
- A dále interní zdroje rodinné Farmy Kabíček.**

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Obrázek 1 - Vymezení rodinné farmy v rámci ČR, ArcGIS Online, vlastní zpracování	33
Obrázek 2 - Lokalizace zájmového území v ČR (zdroj ArcGIS Online 2019)	34
Obrázek 3 – Lokalizace zájmového území (zdroj ArcGIS Online 2019)	35
Obrázek 4 - Lokalizace vesnice Březí, ortofotomapa, zdroj: www.geoportal.cuzk.cz , 2019.....	35
Obrázek 5 - Kolový traktor s podvalníkem na balíky, vlastní zdroj	38
Obrázek 6 - Sklad objemových krmiv, vlastní zdroj	39
Obrázek 7 - Plemenní býci, vlastní zdroj	39
Obrázek 8 - Skot rodinné farmy, vlastní zdroj	41
Tabulka 1 – Sazby pro oblasti LFA pro rok 2018, vlastní zpracování	31
Tabulka 2 - Stav skotu k jednotlivým rokům, vlastní zpracování.....	40
Tabulka 3 - Stav hektarů k jednotlivým rokům a oblastím, vlastní zpracování.....	40
Tabulka 4 - Přehled čerpaných dotací farmou, vlastní zpracování	42
Tabulka 5 - Slabé stránky, silné stránky, příležitosti a hrozby, vlastní zpracování ...	46
Graf 1 - Počet farem hospodařících v ekologickém zemědělství od roku 1990 - 2017 Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/611976/SVZ_Puda_11_2018.pdf upravil autor, 2018..	14